

2000

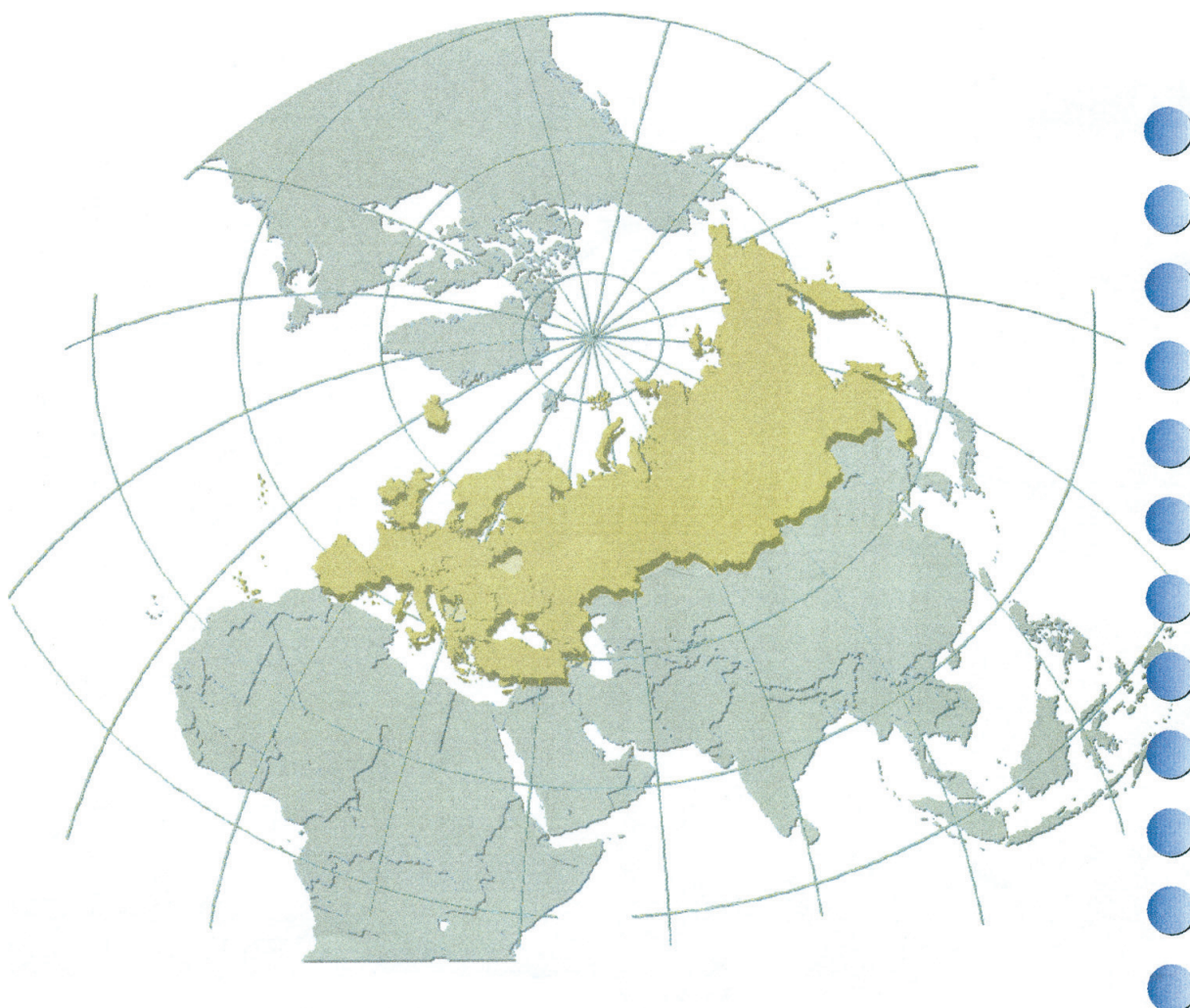
COUNCIL OF EUROPE
CONSEIL DE L'EUROPE

CEMAT (2000) 2

**Evropská konference ministrů
zodpovědných za územní plánování (CEMAT)**

Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu

zpracováno skupinou řídicích pracovníků

Hannover, 7. a 8. září 2000

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA

Vážení čtenáři,

považuji za velmi důležité zpřístupnit široké odborné veřejnosti dokument zemí Rady Evropy „Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu“. Na jeho zpracování se podíleli řídící pracovníci i odborníci z oboru územního plánování všech 41 členských zemí Rady Evropy.

Dokument, přijatý formou rezoluce 8. září 2000 Konferencí ministrů zodpovědných za územní plánování v Hannoveru, prezentuje společně zformulovaný názor na politiku územního rozvoje kontinentu. Ta je charakterizována důrazem na trvale udržitelný rozvoj území prakticky celé Evropy a severní části Asie. Tento rozvoj je otázkou ekonomické i sociální soudržnosti, zachování přírodního a kulturního dědictví i vyvážených schopností a možností soutěže ve společném celoevropském prostoru.

„Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu“ nabízejí členským státům Rady Evropy, včetně jejich regionů a jednotlivých obcí, flexibilní a perspektivní rámec spolupráce. Jsou proto i cenným zdrojem informací a inspiračním podkladem pro usměrňování územního rozvoje České republiky. Představují koncepci udržitelného rozvoje a tím přispívají k přípravě naší budoucnosti v rámci sjednocující se Evropy. Jejich cílem je také napomoci integraci a územní koordinaci společného evropského prostoru. S tím souvisí mimo jiné podpora teritoriální koheze, zlepšování vztahů mezi městem a venkovem, dopravní dostupnost, rozvíjení přístupu k informacím, ochrana přírodního a kulturního dědictví, rozvíjení energetických zdrojů při zachování jejich bezpečnosti, turistický ruch, omezení dopadů přírodních katastrof a další.

Dodržování principů, s kterými se touto cestou mohou čtenáři seznámit, je založeno na dobrovolné spolupráci zemí evropského kontinentu. Zohlednění „Řídících principů trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu“ především v územním plánování, ale i v územně orientovaných politikách České republiky (např. bytové, regionální, cestovního ruchu, životního prostředí) může významně přispět k vyváženému vztahu regionů a udržitelnému rozvoji.

V Praze, dne 29.12.2000

Ing. Petr Lachnit, CSc.
ministr pro místní rozvoj

Evropská konference ministrů zodpovědných za územní plánování

Hannover, 7.9. – 8.9. 2000

Přijaté rezoluce

REZOLUCE 1

Program 10 bodů pro větší kohezi mezi regiony Evropy

My, ministři států Rady Evropy přítomní na jednání 12. zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování konané v Hannoveru ve dnech 7. a 8. září 2000, jsme prodiskutovali přínosy, které může mít politika územního rozvoje ve smyslu dosažení cíle sociální koheze v Evropě.

Chtěli bychom poděkovat Parlamentu a Kongresu místních a regionálních orgánů Evropy za jejich účast a příspěvek, především za jejich práci týkající se horských regionů.

- **Věříme**, že sociální koheze v Evropě, která byla definovaná vedoucími představiteli států a vlád našich členských zemí na jejich druhém summitu konaném 10. až 11. října 1997 jako jeden z hlavních cílů Rady Evropy, musí být doprovázena politikami udržitelného územního rozvoje, které v daném teritoriu sladí požadavky sociální a ekonomické s jeho ekologickými a kulturními funkcemi;
- **Za jeden z cílů Rady Evropy považujeme** posilování místních a regionálních demokracií v Evropě prostřednictvím územně vyváženějšího rozvoje našeho kontinentu;
- **Považujeme** Radu Evropy za evropskou organizaci, ve které mohou spolupracovat všechny státy Evropy na základě rovnocenných práv, a Evropskou konferenci ministrů zodpovědných za územní plánování s jejími výbory za vhodné politické orgány, které přispívají ke koordinaci společných celoevropských teritoriálních rozvojových cílů a strategií;
- **Jsme přesvědčeni**, že transevropská, meziregionální a přeshraniční spolupráce mezi zeměmi, regionálními orgány a místními orgány na poli územního rozvoje se musí posílit, především mezi zeměmi západní, střední a východní Evropy, aby mohla být zajištěna sociální a teritoriální koheze na kontinentu Evropy jako celku.

Výsledky naší konference jsou následující:

1. Přijatý dokument „Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu“ považujeme za:

- hlavní příspěvek k zavedení strategie sociální koheze přijaté na druhém summitu vedoucích představitelů států a vlád v roce 1997;
- dokument politického rámce, který bere v úvahu příslušné aktivity Rady Evropy a jejích orgánů a především práce jejího Parlamentu a Kongresu místních a regionálních orgánů v Evropě na poli politiky kontinentálního územního rozvoje, a který by mohl přispět k posílení procesu evropské integrace prostřednictvím přeshraniční, meziregionální a transnárodní spolupráce;
- koherentní strategii pro integrovaný a regionálně vyvážený rozvoj našeho kontinentu, která na základě principů subsidiarity a reciprocity, upevňuje konkurenceschopnost, spolupráci a solidaritu mezi místními a regionálními orgány na mezinárodním poli a tak přispívá k demokratické stabilitě v Evropě.

2. Doporučujeme našim národním a regionálním orgánům, aby:

- „Řídící principy“ byly používány jako základ pro národní územní plánování a prováděná opatření územního rozvoje;
- „Řídící principy“ byly adekvátně zavedeny pro projekty územního rozvoje na národních a mezinárodních úrovních;
- pokračovala a sílila spolupráce se zeměmi střední, východní a jihovýchodní Evropy, které právě procházejí řadou reforem směřujících k ustanovení regionálních vládních a správních orgánů tak, aby byla usnadněna lepší územní integrace různých regionů Evropy.

3. Víáme

- pokrok, kterého bylo dosaženo při koordinaci společných cílů územního rozvoje a strategií v EU (ESDP), stejně jako regionální mechanismy spolupráce – region Baltského moře (VASAB 2010), region Severního moře (NorVision), oblast střední a jihovýchodní Evropy (VISION PLANET) a region okolo Středozemního moře (MED-OCC a ARCHIMED), stejně jako regionální mechanismy spolupráce (např. Středoevropská iniciativa, Výbor pro ekonomickou spolupráci v oblasti Černého moře, Výbor Baltských zemí).

4. Souhlasíme

- se spoluprací na konkrétních projektech územního rozvoje v rámci oblastí spolupráce INTERREG III B a vyzýváme všechny členské státy Rady Evropy, bez ohledu na to, zda chtějí přistoupit do EU či nikoliv, aby se zapojily do spolupráce v oblasti územního rozvoje společně s členskými státy EU. Toto se vztahuje i na spolupráci v oblasti výzkumu územního plánování;
- s pokračováním projektového fóra zahájeného Německem v rámci aktivit programu INTERREG.

5. Vyzýváme

- Evropskou unii, aby zrevidovala současné předpisy pro spolupráci na projektech mezi iniciativami INTERREG a programy PHARE a TACIS tak, aby byla usnadněna spolupráce, která je lépe koordinovaná;
- nečlenské země EU, aby prozkoumaly své možnosti k dosažení lepší koordinace mezi zmíněnými programy.

6. Navrhujeme

- aby státy v oblasti Černého moře a v regionu evropského středozeří spolupracovaly na tvorbě adekvátních budoucích vizí územního rozvoje založených na dokumentu „Řídících principů“.

7. Zdůrazňujeme

- že urychlený vývoj a zavedení panevropské dopravní sítě (především 10 panevropských dopravních koridorů), jako nezbytný předpoklad pro dobrou dostupnost rozsáhlých oblastí po celém kontinentu, musí být uspišeno a výslovně podtrhujeme, že dohody, kterých bylo v souvislosti s podobou těchto sítí dosaženo, by měly být, bude-li to nezbytné, aktualizovány a doplněny tak, aby zohledňovaly princip udržitelného územního rozvoje a otázky životního prostředí;
- že dialog mezi Evropskou konferencí ministrů zodpovědných za územní plánování (CEMAT) a mezi institucemi Evropy, obzvláště Evropskou komisí a mezinárodními organizacemi jako jsou OECD a instituce UN (ECE/CSD), o otázkách územního rozvoje by měl být zintenzivněn, jak uvnitř Evropy, tak za jejími hranicemi, a že rozdělení

odpovědností mezi těmito institucemi by mělo být definováno jasněji tak, aby se předešlo duplicitnímu vykonávání určitých činností.

8. Požadujeme

- aby evropské investiční instituce (fondy) přijaly dokument „Řídících principů“ jako širší základnu informací při rozhodování o podpoře projektů územního rozvoje.

9. Vyzýváme Výbor ministrů Rady Evropy

- aby přispěl k zavedení „Řídících principů“ a to především prostřednictvím nástrojů Rady Evropy;
- aby vzal v úvahu dokument „Řídících principů“ a jeho integrovaný přístup při rozhodování v diskusích a hlasováních ve Výboru ministrů o projektech s územním dopadem;
- aby v mezivládním programu organizace udržoval aktivity Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování (CEMAT);
- aby neprodleně zahájil školicí program, který by pomohl regionálním a místním orgánům územního plánování v nových členských státech Rady Evropy vykonávat úkoly v rámci jejich kompetencí;
- aby transformoval Výbor vyšších úředníků na Řídící výbor.

10. Vyzýváme místní a regionální orgány v Evropě

- aby podpořily úsilí Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování směřující k dosažení regionálně vyváženého a udržitelného rozvoje v Evropě na základě principů partnerství a subsidiarity.

Výsledky naší konference předáme našim vládám a parlamentům a zpřístupníme je veřejnosti.

REZOLUCE 2

O organizaci 13. zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování

Ministři, kteří se účastnili 12. zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování,

vyslovují svůj srdečný dík vládě Německa za organizaci 12. zasedání a za její laskavou pohostinnost;

považují za žádoucí, jak z hlediska provozního, tak racionálního, aby ten stejný plenární výbor byl odpovědný za přípravu ministerských zasedání i za zavádění jakýchkoliv mezivládních programů činností, které se vztahují k udržitelnému regionálnímu rozvoji v Evropě;

považují za nemožné, aby jakékoliv plánování regionálního územního rozvoje nebo koheze venkova bylo propagováno a zaváděno bez aktivní účasti národních, regionálních a místních orgánů;

jsou potěšeni, že mohou přijmout nabídku vlády Slovinska, jako hostitelské země, k uspořádání 13. zasedání konference v roce 2003 v Ljublaně;

rozhodli, že téma 13. zasedání bude:

Implementace strategií a vizí trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu

instruuji Výbor vyšších úředníků:

- i. aby provedl nezbytná opatření k přípravám 13. zasedání a zajistil implementaci usnesení přijatých na 12. zasedání;
- ii. aby před příští ministerskou konferencí zorganizoval fórum s Parlamentem a Kongresem místních a regionálních orgánů Evropy, aby tak bylo možné zjistit názory volených národních, regionálních a místních zástupců na implementaci usnesení 12. zasedání Evropské konference ministrů zodpovědných za územní plánování a na hlavní otázky spojené s diskusním tématem příštího zasedání;
- iii. aby pokračoval, na základě „Řídících principů“, v práci na formulacích konkrétních a udržitelných řešení a politik zaměřených na vyváženější rozvoj a teritoriální kohezi na evropském kontinentu;
- iv. aby pečoval o transnárodní a meziregionální spolupráci prováděním rozvojových projektů, které jsou podporované nástroji EU a mezinárodními finančními institucemi, a aby věnoval obzvláštní pozornost venkovským regionům, horským oblastem, povodím řek a regionům okolo Středozemního moře. Žádáme Výbor vyšších úředníků, aby prezentoval na příští konferenci CEMAT konkrétní výsledky nebo hodnocení v tomto směru.

žádají Výbor ministrů Rady Evropy, aby pokračoval v poskytování nezbytných prostředků sekretariátu konference tak, aby bylo možné zorganizovat další zasedání a vykonávat nezbytné práce v nadcházejícím mezidobí.

Obsah

Předmluva	1	
I. Příspěvek Řídících principů k implementaci politiky sociální koheze uplatňované Radou Evropy	2	
II. Politiky územního rozvoje v Evropě: nové výzvy a výhledy v rámci kontinentu	3	
III. Specifická role soukromého sektoru v územním plánování	7	
IV. Zásady politiky udržitelného územního plánování v Evropě	9	
V. Opatření územního rozvoje pro jednotlivé regiony v Evropě	12	
VI. Posilování spolupráce mezi členskými státy Rady Evropy a účasti regionů, obcí a občanů	18	
Vyhlídky	21	
Doporučená literatura, odkazy a prameny	22	
Přílohy	23	
Tabulky a mapy		
Mapa 1	Členské státy Rady Evropy	3
Mapa 2	Panevropská dopravní síť	6
Mapa 3	Sociální koheze v Evropě	8
Tabulka 1	Evropa ve srovnání s jinými regiony světa	25
Tabulka 2	Reálný hrubý domácí produkt na hlavu podle parity kupní síly (v amerických dolarech 1997)	25
Mapy	Iniciativa společenství EU Interreg III B	26

Předmluva

(1) Poslední dekáda se stala svědkem historických kroků v evropské integraci a z toho vyplývajících nových úkolů a priorit pro Radu Evropy. Zpracováním materiálu „Řídící principy trvale udržitelného rozvoje evropského kontinentu“ přispěla Konference ministrů zodpovědných za územní plánování (CEMAT) svým způsobem ke strategii sociální koheze. „Řídící principy“ zdůrazňují teritoriální rozměr lidských práv a demokracie. Jejich cílem je definovat opatření politiky územního rozvoje, kterými by všichni lidé v členských státech Rady Evropy mohli dosáhnout přijatelné životní úrovně. Toto je zásadní podmínkou pro stabilizaci demokratických struktur v regionech a obcích Evropy.

(2) „Řídící principy“ jsou založeny na Evropské chartě regionálního/územního plánování (Charta z Torremolinos, 1983). Tato charta vytyčuje principy pro národní a evropské politiky ke zlepšení územní organizace v tehdejších 22 členských státech Rady Evropy a k řešení problémů přesahujících národní hranice.

(3) Rada Evropy nyní zahrnuje 41 členských států a s malými výjimkami pokrývá celé území kontinentu Evropy a severní části Asie. Poprvé jsou téměř všechny evropské státy sjednoceny v podpoře lidských práv a demokracie;

Rada Evropy získala kontinentální význam. „Řídící principy“ se snaží zajistit, aby se všechny regiony a obce mohly podílet na tomto procesu evropské integrace a demokratizace. V tomto ohledu by měla být mezera mezi „dvěma Evropami“, tj. starými a novými členskými státy včetně regionů a obcí, co nejdříve přemostěna.

(4) Kontinent Evropy je charakteristický svou diverzitou. Zavedení principů udržitelného rozvoje v celoevropském měřítku musí být organizováno rovnocenně na národní, regionální i místní úrovni. „Řídící principy“ zastávají principy subsidiarity a reciprocity jako podmínku demokracie a též jako prostředek k ochraně „souladu v diverzitě“, která byla Evropě odkázána historií a geografickými podmínkami.

(5) „Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu“ nabízejí členským státům Rady Evropy – včetně jejich regionů a obcí – flexibilní a perspektivní rámec spolupráce. Představují vizi nebo koncepci udržitelného rozvoje, která se zaměřuje na různé politické a společenské orgány, které svou činností na různých úrovních vně i uvnitř vlád připravují naši budoucnost. Přijetí těchto politických směrnic je založeno na bázi dobrovolné spolupráce. Není tedy právně závazné.

I. Příspěvek Řídících principů k implementaci politiky sociální koheze uplatňované Radou Evropy

(6) V roce 1989 se Evropa pozvedla z několika dekád politického rozpolcení, ve kterém byl nejenom ekonomický systém, ale i způsob organizace celé společnosti totálně protichůdný. Od této chvíle se demokratická Evropa rozrostla z 22 na 41 zemí (viz mapa 1), takže oblast působnosti Rady Evropy nyní čítá 770 milionů obyvatel, což reprezentuje téměř 14% světové populace (viz příloha, tabulka 1). S příchodem nových států se zvětšila ekonomická nerovnoměrnost mezi jednotlivými členskými státy v rámci Rady Evropy. Hrubý domácí produkt na obyvatele (měřeno paritou kupní síly) přesahuje 20.000 USD ve 14 „starých“ členských státech, zatímco v 11 nových státech nedosahuje ani 5.000 USD (viz příloha, tabulka 2). Nazíráno z pohledu absolutního a celosvětového je evropský hrubý domácí produkt dosahující 9,9 trilionů USD (1995) vyšší než hrubý domácí produkt států patřících do uskupení Severoamerické dohody volného obchodu NAFTA (7,9 trilionů USD). Nicméně pokud vyjádříme toto číslo v přepočtu na obyvatele, dostaneme 12.000 USD na hlavu, což je jasné pod úrovní zemí NAFTA (20.000). Je to však stále více než stejný přepočet v zemích uskupení MERCOSUR (5.000), Latinskoamerické volné zóny obchodu.

(7) Jako reakci na tyto rozdíly prohlásily hlavy států a vlád na druhém summitu Rady Evropy v říjnu 1997 ve Strasbourgu, že „sociální koheze je jednou z nejpřednějších potřeb širší Evropy“. Instruovaly Výbor ministrů, aby „definoval strategii sociální koheze, která má reagovat na současný stav společnosti“. Evropská konference ministrů zodpovědných za územní plánování (CEMAT) by měla také svým dílem přispět k dosažení tohoto cíle podporou udržitelného a regionálně vyváženého rozvoje ve všech evropských regionech. Toto by mělo posílit demokratické struktury v rámci regionů a obcí Rady Evropy a zlepšit mezinárodní konkurenceschopnost Evropy.

(8) „Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu“ berou v úvahu, v souladu s koncepcí udržitelnosti, potřeby všech obyvatel evropských regionů bez jakýchkoliv kompromisů v oblasti základních práv a výhledů rozvoje pro budoucí generace. Zaměřují se především na to, aby ekonomické a sociální požadavky vztahující se k danému teritoriu byly uvedeny do souladu s jeho ekologickými a kulturními funkcemi a přispívaly tak k dlouhodobému, širokému a vyváženému územnímu rozvoji. Implementace „Řídících principů“ tak vyžaduje úzkou spolupráci mezi územním plánováním a odvětvovými politikami, které svými opatřeními ovlivňují územní struktury v Evropě (politika územního rozvoje). Řídící zásady berou také v úvahu mezinárodní spolupráci na globální úrovni, jako například v kontextu Komise OSN pro udržitelný rozvoj.

(9) Řídící zásady zohledňují závěry různých dokumentů Rady Evropy. Především se jedná o Evropskou dohodu o přeshraniční spolupráci mezi místními obcemi nebo zastupitelstvy, Chartu z Torremolinos, analytickou práci pro Evropskou strategii regionálního plánování, Evropskou chartu místní samosprávy a Návrh charty regionální samosprávy. Dokument bere též v úvahu materiál EU Perspektivy územního rozvoje Evropy (ESDP), Agendu 21 pro Baltskou oblast a existující regionální rozvojové strategie pro jednotlivé oblasti Evropy, jako jsou např. Vize a strategie kolem Baltského moře (VASAB – 11 spolupracujících zemí), Schéma struktury Beneluxu (3 spolupracující země) a Strategii pro integrovaný územní rozvoj ve střední, jaderské a podunajské Evropě (VISION PLANET – v současné době 12 spolupracujících zemí).

Mapa 1
Členské státy Rady Evropy

členské státy Rady Evropy

státy, které požádaly o plné členství

ostatní země

1. Andora
2. Lichtenštejnsko
3. Lucembursko
4. San Marino

5. Slovinsko
6. Chorvatsko
7. Bosna a Hercegovina
8. "Bývalá jugoslávská republika Makedonie"

9. Jugoslávie
10. Azerbájdžán

Ostrovky a zámořské regiony členských států nejsou zobrazeny na mapě celé nebo nejsou zobrazeny vůbec

II. Politiky územního rozvoje v Evropě: nové výzvy a výhledy v rámci kontinentu

(10) Poznání kontinentální dimenze Rady Evropy otevírá nové vyhlídky pro politiku územního plánování a zároveň ji vystavuje novým výzvám. Ve světě, vystaveném sílící globalizaci, si evropský kontinent musí udržet svoji ekonomickou pozici. Specifický potenciál

evropského kontinentu, který by měl být plněji využíván, může být spatřován v široké škále krajin a kultur, které Evropu utvářely, v rozvoji vzájemné podpory v různých oblastech kontinentu a v rostoucí integraci západní, východní, jižní a severní Evropy.

1. Mezikontinentální vztahy jako strategický prvek pro politiku územního rozvoje Evropy

(11) Zvláštní příležitosti rozvoje evropského kontinentu plynou z jeho geografické situace. Ta je charakterizována vzrůstající propustností hranic s Asií a téměř 100.000 km dlouhým pobřežím.

(12) Protože Asie je nejhustěji zalidněný kontinent světa a její ekonomický růst je obecně vysoký, nabízí se příležitost podporovat potenciál pevninského mostu mezi východními zeměmi Rady Evropy (jde především o Ruskou federaci, a státy, které hraničí s Černým mořem a Řeckem) a středním a dálným východem, a to hlavně rozvojem nových obchodních koridorů. Východní okraj Evropy by se tak mohl stát střediskem obchodu a spolupráce mezi Evropou a Asií. V tomto kontextu je zvláště významný rozvoj a organizace energetických a dopravních sítí.

(13) Obchodní toky mezi Evropou a objevujícími se ekonomickými bloky na jiných kontinentech, jako jsou MERCOSUR, NAFTA a ASEAN, v kontextu ekonomické globalizace neustále vzrůstají. Oceány jsou považovány za důležitý zdroj budoucnosti a konkurenceschopnost námořní dopravy neustále roste. Mnoho pobřežních regionů a ostrovů by mělo mít prospěch z rozvoje moderní přímořské ekonomiky, která sahá daleko za pouhé aktivity námořní plavby a zahrnuje například specifické nové technologie využívání mořských zdrojů a udržitelný mezinárodní turistický ruch. Předpokladem je existence dynamických přístavů v přímořských oblastech kontinentu a jejich efektivního napojení na následné pozemní komunikace.

(14) Vzájemná blízkost Evropy a severní Afriky, která se ještě zvětšuje s rozvojem moderních prostředků komunikace a dopravy, a rapidní nárůst populace na jižním pobřeží středozezemní oblasti předurčuje nutnost těsné spolupráce mezi evropskými a africkými zeměmi hraničícími se Středozezemním mořem. To v sobě zahrnuje především intenzivnější spoluprá-

ci na poli ekonomiky a turistického ruchu, stejně jako větší využívání přírodního a kulturního dědictví v urbanistickém a regionálním rozvoji. Aby byly vytvořeny předpoklady pro vyváženější, udržitelný a integrovaný rozvoj regionu evropské středozezemní oblasti, měl by být ekonomický a sociální rozvoj v evropské části středozezemní oblasti doprovázen odpovídající politikou územního rozvoje. Na poli programů spolupráce by měly být umožněny efektivní synergie a koordinace mezi příslušnými programy podpory EU (INTERREG a MEDA) (viz odst. 72 dále).

(15) Navíc se v roce 1992 Evropa řadí k hlavním cílovým oblastem světového turistického ruchu s více jak 290 miliony návštěvníků z mimoevropských zemí. Dostupné odhady předpokládají zdvojnásobení tohoto čísla do roku 2020. Se svými příležitostmi i riziky je tedy ekonomika mezinárodního turistického ruchu důležitým strategickým prvkem evropského územního rozvoje. Rozvoj turistického ruchu se soustřeďuje na nejatraktivnější, ale také ekologicky a kulturně nejcitlivější části Evropy. To se vztahuje především na pobřežní (hlavně středozezemní) oblasti, ostrovy, údolí, Alpy a jiné horské masívy, mnoho přírodních oblastí, různá historická města a jiná z pohledu dějin civilizace hodnotná místa.

2. Rozmanitost kultur

(16) Evropa je charakteristická rozmanitostí kultur s regionálním, národním a nadnárodním vlivem. Důkazem čehož může být existence zhruba 60 jazyků, kterými se v Evropě hovoří. Rozmanitost kultur ovlivnila způsob vyjádření (jazyk, hudbu, malířství, architekturu apod.) stejně jako jedinečnost ekonomických aktivit, bydlení, volného času i mobility. Tyto kultury do značné míry utvářely diverzitu krajiny, měst a sídelních struktur i architektonické dědictví Evropy. Tato kulturní diverzita, která v minulosti byla zdrojem napětí a konfliktů, představuje dnes neocenitelný potenciál pro udržitelný územní rozvoj. Moderní formy socio-ekonomického a technologického

ho rozvoje by neměly znehodnocovat kulturní identitu. Granadská konvence o ochraně evropského architektonického dědictví (Rada Evropy, 1985), Konvence z La Valette o ochraně archeologického dědictví (Rada Evropy, 1992) stejně jako Florencijská charta o ochraně historických parků a zahrad (ICOMOS-IFLA, 1981) obsahují důležité zásady pro ochranu a vylepšení kulturního dědictví v kontextu udržitelného územního rozvoje.

3. Velké evropské regiony jako základna pro vzájemnou podporu a spolupráci

(17) Evropská sociální koheze je posilována nadnárodní spoluprací v rámci velkých evropských regionů. Jedním z nich je, mimo jiné, Evropské společenství (EU), pro které Perspektivy územního rozvoje Evropy (ESDP) definují zásady územního rozvoje a cíle spolupráce. Uvnitř EU je několik oblastí mezinárodní spolupráce jako jsou Alpy nebo region Severního moře. Po několik let byly tyto regiony středem zájmu četných projektů spolupráce zaměřených na posílení vyváženého regionálního rozvoje. Rozvoj mimo oblast EU nebo s touto oblastí se překrývající a nadnárodní spolupráce probíhá v současnosti v regionu Baltského moře, jihovýchodní Evropě a podunajském regionu, ale také v regionu Barentsova moře v severní Evropě (viz odst. 71 dále).

(18) V kontextu k ekonomické integraci a globalizaci a navíc v souvislosti s podněty ekonomického růstu, je možné nacházet i negativní dopady, např. na životní prostředí a sociální kohezi. Existuje riziko, především v případě nových členských států, že budou rozvíjeny pouze izolované oblasti růstu kolem metropolitních měst, zatímco jiné regiony v rámci Rady Evropy s městy a městečky různých velikostí a s venkovskými oblastmi zůstanou osamoceny a stranou procesu rozvoje. Avšak Evropa má potenciál k tomu, aby dosáhla polycentrické rozvojové struktury s mnoha významnými oblastmi růstu včetně těch, které se nalézají na periferiích, organizované jako urbanizované sítě, které povedou k dynamice a k vytvoření nezbytných

externích ekonomických vazeb v dostatečném měřítku na přitáhnutí dalších investic. Polycentrický rozvoj přispívá také ke snižování tlaků na životní prostředí a ke snižování sociálního napětí a pomáhá tak stabilizovat demokratické struktury. Jednoduše řečeno, reprodukce modelového uspořádání centrum-periferie v rámci oblasti Evropy by zničila jak centra, tak periferie a neodpovídá historickému vývoji sídelních struktur na starém kontinentu. Větší integrace sídelních oblastí uvnitř a mezi velkými evropskými regiony je zásadní pro vytváření nových procesů růstu v odlehlých částech Evropy a může vést k posílení urbanistické struktury a její konkurenceschopnosti.

(19) Navíc, vedle metropolitních oblastí, představují města, která jsou vstupními branami dopravy a obchodu a přes která se realizují toky do jiných kontinentů (například města s přístavy, letišti, veletrhy, kulturní centra), krok vpřed směrem k polycentrickému modelu na kontinentální úrovni. Zatímco se tato města-brány vyvíjela v minulosti v západních a jižních přímořských oblastech Evropy, objevují se nyní nové příležitosti rozvoje takových měst na východní periferii Evropy a to díky novým dopravním a energetickým koridorům vedoucím do Asie.

(20) Transevropská dopravní síť EU, panevropské koridory a oblasti a síť TINA v přidružených zemích (jejíž páteř představují panevropské koridory) společně vytvářejí rámec evropské dopravní infrastruktury. Jejich prioritou je spojit metropolitní oblasti. Mapa 2, „Panevropská dopravní síť“, zobrazuje priority dopravní politiky Evropy na základě rozhodnutí EU, které je výsledkem tří Panevropských konferencí ministrů dopravy a pracovních skupin, které mají za úkol určit dopravní potřeby v přidružených zemích – Hodnocení potřeby dopravní infrastruktury (TINA). Takovéto znázornění panevropské dopravní sítě pokládá však pouze základní kámen pro skutečnou panevropskou dopravní politiku, která se stává stále naléhavější, protože dopravní přetížení dosahují neúnosných měřítek, železniční síť

Mapa 2
Panevropská dopravní síť

Transevropská dopravní síť, panevropské dopravní koridory a oblasti

- Členské státy Rady Evropy
- Ostatní země

Transevropská dopravní síť

Stávající	Plánovaná	
—	- - -	Silnice
—	- - -	Železnice

Panevropské dopravní koridory

- I** Helsinky – Tallin – Riga – Kaunas – Varšava
Linie A: Riga – Kaliningrad – Gdaňsk
- II** Berlín – Varšava – Minsk – Moskva – Nižnij Novgorod
- III** Berlín/Drážďany – Wrocław – Katowice – Krakow – Lvov – Kyjev
- IV** Drážďany/Norimberk – Praha – Vídeň/Bratislava – Győr – Budapest – Bukurešť – Arad – Craiova/Constanta – Sofie – Thessaloniki/Plovdiv – Istanbul
- V** Benátky – Trieste/Koper – Ljubljana – Maribor – slovinsko/maďarská hranice – Užhorod – Lvov (Kyjev)
Linie A: Bratislava – Žilina – Košice – Užhorod
Linie B: Rijeka – Zagreb – chorvatsko/maďarská hranice – Budapest
Linie C: Ploče – Sarajevo – Osijek – Budapest

- VI** Gdaňsk – Katowice – Žilina
Linie A: Grudziadz – Poznaň
Linie B: Katowice – Ostrava – koridor IV
- VII** Dunaj
- VIII** Durrs – Tiran – Skopje – Sofie – Plovdiv – Burgas – Varna
- IX** Helsinky – St.Peterburg – Moskva/Pskov – Kyjev – Ljubašivka – Kišiněv – Bukurešť – Dimitrovgrad – Alexandroupoli
Linie A: Ljubašivka – Oděsa
Linie B: Kyjev – Minsk – Vilnius – Kaunas – Klaipeda/Kaliningrad
- X** Salzburg – Villach – Ljubljana – Zagreb – Bělehrad – Niš – Skopje – Thessaloniki
Linie A: Graz – Maribor – Zagreb
Linie B: Bělehrad – Novi Sad – Budapest
Linie C: Niš – Sofie – koridor IV
Linie D: Bitola – Florina – Via Egnatia – Igoumenitsa

Panevropské dopravní oblasti

- Euro-arktická Barentsova oblast
- Oblast Černého moře
- Středozemní oblast
- Oblast Jaderského a Jónského moře

Prameny: Rozhodnutí Panevropské konference ministrů dopravy; Evropská unie; pracovní skupina „Hodnocení potřeby dopravní infrastruktury (TINA)“ v přidružených zemích.

Ostrovky a zámorské regiony členských států nejsou zobrazeny na mapě celé nebo nejsou zobrazeny vůbec.

v mnoha evropských regionech potřebují modernizovat, vodní cesty a krátké námořní trasy a dopravní cesty nejsou dostatečně využívány a tlak na životní prostředí tak stále neklesá.

(21) V tomto ohledu nárůst obchodů uskutečňovaných mezi geograficky vzdálenými oblastmi ukazuje nezbytnost revize organizace dopravních systémů. Když se takto uvaží všechny možnosti z pohledu kontinentálního, může se ukázat, že alternativní cesty, hlavně ve spojení s dnes méně využívanými způsoby dopravy, mohou být na delší vzdálenosti konkurenceschopné.

4. Integrace starých a nových členských států

(22) Ekonomická integrace starých a nových členských států Rady Evropy rychle postupuje. Navzdory již dosaženému významnému pokroku při sbližování

vání těchto zemí stále existují velké výzvy na cestě k sociální kohezi v Evropě, které vyplývají především z rozdílů v životní úrovni mezi západem a východem (viz mapa 3). Největší úsilí musí být věnováno zlepšování infrastruktury, rozvoji hraničních, venkovských a zaostalých regionů a posilování menších a středních měst. Politika musí být orientována na růst, který se zakládá na těsné integraci s regionální a dopravní politikou a na větší spolupráci se soukromým sektorem, a měla by brát v úvahu požadavky ochrany životního prostředí, vyplývající z příslušných hodnocení dopadů na životní prostředí. Rozvoj nových komunikačních technologií pravděpodobně také přispěje významnou měrou k integraci starých a nových členských států Rady Evropy prostřednictvím výměny informací a know-how.

III. Specifická role soukromého sektoru v územním plánování

(23) Soukromé investice patří k hybným silám sociálního a tedy i územního rozvoje. Jeden z nejdůležitějších úkolů politiky územního plánování je poskytnout soukromým investorům, v souladu s cíli politiky územního plánování, perspektivní výhledy rozvoje a jistoty územního plánování. Společně s příslušnými odvětvovými politikami by měla politika územního rozvoje přispívat též ke zvyšování atraktivity obcí a regionů pro soukromé investory na regionální i místní úrovni a to způsobem, který je v souladu s veřejnými zájmy.

(24) Soukromým kapitálem financované projekty velkého měřítka by měly být sladovány s perspektivami rozvoje jejich regionů již v samém zárodku. Tímto způsobem mohou být velké projekty, jako jsou například vysokorychlostní železnice s jejich dopravními uzly, střediska nakládky, letiště, kongresová a konferenční centra apod., významným zdrojem dynamiky ekonomického rozvoje v okolních oblastech

a přispět tak k územně vyváženému rozvoji za předpokladu, že budou založeny na patřičném dlouhodobém územním plánování. Příslušné správní orgány musí zajistit, aby multiplikační efekty velkých rozvojových projektů byly přínosem pro města a obce v jejich okolí. Politika územního rozvoje může také přispívat ke zmenšování škodlivé konkurence mezi místními orgány, což má ve svém důsledku pozitivní efekt na investiční klima.

(25) Atraktivita mnoha evropských regionů by měla být pro přímé zahraniční investice zvyšována. Trendy poslední dekády ukazují, že přímé zahraniční investice byly po kontinentu Evropy rozloženy nerovnoměrně. Jejich celkový úhrn byl v letech 1994-96 sedmkrát vyšší ve starých zemích než v nových členských státech, které ale mají velkou reálnou potřebu významných investic v souvislosti s modernizací jejich územní a sídelní struktury (viz tabulka 2).

(26) Protože veřejných financí dostup-

Mapa 3
Sociální koheze v Evropě

Sociální koheze v Evropě je zde reprezentována "Indexem lidského rozvoje" sestaveným pro všechny členské státy OSN v rámci Rozvojového programu OSN. Index sestává z následujících tří indikátorů, z nichž váha všech tří je rovnocenná:

- Předpokládaná délka života
- Přístup ke vzdělání
- Příjem

Hodnota indexu se pohybuje v rozmezí 0 – 1.

Oblasti s nízkým indexem jsou obecně ty, kde je nízká předpokládaná délka života, slabý přístup (účasť) ke vzdělání a nízký příjem na obyvatele. V rozporu s jinými regiony světa pramení rozvojové rozdíly v rámci Evropy především z různých úrovní příjmů a částečně z nižší předpokládané délky života.

- menší než 0,73
- od 0,73 do 0,80
- od 0,80 do 0,87
- větší než 0,87
- Pro členské státy Rady Evropy nebo pro čekatelské země nejsou dostupná žádná data.

Pramen: Rozvojový program OSN (UNDP): Zpráva o rozvoji lidstva 1999

Ostrovky a zámorské regiony členských států nejsou zobrazeny na mapě celé nebo nejsou zobrazeny vůbec.

ných pro pokrytí potřeb společnosti je nedostatek, především v oblasti technické a sociální infrastruktury a s tím spojených služeb, bude požadováno po soukromém sektoru, aby více přispěl v nadcházejících letech k dosažení cílů regionálního rozvoje. Je nutné podporovat veřejno-soukromá partnerství, která se rozvíjejí v oblastech dříve určených výhradně veřejnému sektoru. Toto se vztahuje hlavně na různé druhy infrastruktury a služeb (doprava, telekomunikace, dodávky vody, zdravotnictví, vzdělávání apod.) a na oblast místního rozvoje. Dohromady se soukromým kapitálem by mělo být více využíváno zkušeností v oblasti vedení projektů v tržní ekonomice. Partnerství veřejno-soukromá by měla být ve všech evropských regionech chápána jako doplněk veřejných služeb, které stále budou zastávat důležitou úlohu.

(27) Jedním klíčem k úspěšným veřejno-soukromým partnerstvím je efektivní správní struktura ne pouze na národní, ale i na regionální a místní úrovni. Musí být schopná vytvářet rámec pro soukromé investory a efektivně monitorovat implementaci projektů. Je proto nezbytné jasně defino-

vat smluvní pravidla.

(28) V kontextu regionálně vyváženého a udržitelného rozvoje hraje zvláštní úlohu sektor bydlení, protože má sociální funkci a kvantitativně významné a multiplikační dopady na ekonomiku a zaměstnanost. Společným výsledkem ekonomického růstu a demografických změn jsou změny v požadavcích na bydlení - kvantitativní, kvalitativní a v požadavku na umístění.

(29) Výstavba nového bydlení je společně s rekonstrukcemi a modernizací stávajícího bytového fondu jedním z nejdůležitějších investičních sektorů v ekonomice a je převážně financována soukromými zdroji. Podpora a propagace nájemního bydlení a vlastnictví domů vyústila v mobilizaci soukromého kapitálu, která byla několikrát větší než poskytované dotace. Podpora bydlení je důležitá nejenom z pohledu regionální bytové politiky, ale také z pohledu politiky vlastnictví. Tento poslední aspekt je pro lidi stále důležitější ve vztahu k nutnosti plynoucí z demografických změn proto, aby v pokročilém věku byli schopni pokrývat své finanční potřeby ve větší míře sami.

IV. Zásady politiky udržitelného územního plánování v Evropě

(30) Rozvoj politiky udržitelného územního rozvoje pro teritorium Rady Evropy by měl být založen na následujících principech regionálně vyváženějšího rozvoje:

1. Podpora teritoriální koheze skrze vyváženější sociální a ekonomický rozvoj regionů a zlepšenou konkurenceschopnost

(31) Relevantní územní rozhodnutí a investice by měly být založeny na polycentrickém rozvojovém modelu jak v rámci Evropy, tak na úrovních národních a regionálních. To znamená, že atraktivita evropských metropolit-

ních oblastí a měst-vstupních bran by měla být dále rozvíjena a atraktivita regionů pro ekonomické investice strukturně slabých by měla být posílena. To je především důležité v případě starých průmyslových regionů a venkovských oblastí. Aby toho mohlo být dosaženo, musí být regionální i místní orgány v pozici aktivní implementace politiky územního rozvoje. To vyžaduje nejenom existenci demokraticky autorizovaných teritoriálních orgánů, vysoký standard administrativní praxe a aplikovanou politiku, ale také zvýšenou zainteresovanost občanů a sociálních skupin v procesu plánování územního rozvoje.

2. Podpora rozvoje vyvolaného městskými funkcemi a zlepšování vztahů mezi městem a venkovem

(32) Urbanistický systém a funkce, včetně malých a středních regionálních center, by měl být rozvíjen tak, aby k němu byl obyvatelům venkova usnadněn přístup. Vznik a posilování sítí měst zvětšuje efekt vzájemného doplňování se mezi těmito městy a vytváří synergie a ekonomiky, povzbuzuje specializace, vytváří výhodné podmínky pro ekonomickou soutěž a přitom se vyhýbá k tomu se pojičím nástrahám.

(33) Partnerství města a venkova mají stále důležitější roli, především v rozvoji veřejných dopravních sítí, revitalizaci a diverzifikaci venkovských ekonomik, zvýšení produktivity infrastruktur, v rozvoji rekreačních oblastí pro obyvatele urbanizovaných oblastí a v ochraně a zlepšování přírodního a kulturního dědictví. Podmínkou dobrých partnerství město-venkov je dobrá spolupráce na základě rovnosti místních orgánů.

3. Podpora vyváženější dostupnosti

(34) Panevropská dopravní síť musí být urychleně dokončena. Je to podmínka dobré dostupnosti kdekoli v Evropě (viz odst. 20 výše). Dohody o struktuře těchto sítí, které byly již v tomto směru učiněny, by patrně měly být prozkoumány a dokončeny z pohledu územního rozvoje.

(35) V zájmu dosažení regionálně vyváženějšího rozvoje by měla být zlepšena propojení mezi malými a středními městy i venkovskými a ostrovními oblastmi, stejně jako propojení transevropských sítí a dopravních center (železnic, dálnic, splavných vodních cest a přístavů, letišť nebo víceúčelových center). Regionální dostupnost musí být také vylepšena vybudováním chybějících vnitro-regionálních spojení. Bereme-li v úvahu pokračující nárůst dopravních toků, dojdeme k závěru, že integrované strategie, které zohledňují různé druhy dopravy a - na stejné úrovni - požadavky politiky územního plánování, jsou nezbytné. Při vytváření těchto strategií by měl být brán v úvahu menší dopad na životní prostředí, který způsobuje železniční, vodní a námořní doprava.

4. Rozvíjení přístupu k informacím a znalostem

(36) Vznik informační společnosti je v současné době jedním z nejvýznamnějších fenoménů, který přetváří společnost a teritoriální strukturu. Zvláštní pozornost by měla být věnována všem regionům, aby bylo zajištěno, že přístup k informacím není omezen fyzickými nebo jinými překážkami. Telekomunikační sítě by měly být vylepšeny a rozšířeny na celou oblast. Tarify hovorového by neměly znemožňovat komunikaci. Podpořit by se měla národní a regionální rozhraní mezi dodavateli informací a jejich potenciálními uživateli, jako jsou např. technologické parky, ústavy transferu technologií a výzkumná a školící střediska, a také on-line databanky, pokrývající oblasti jako jsou výrobky, dovednosti a turistika, aby bylo umožněno všem regionům se na trhu prodat a zviditelnit a prohloubit tak jejich spojení s globální ekonomikou.

5. Snižování škod způsobených životnímu prostředí

(37) Je nutné zabránit ekologickým problémům, které mohou pramenit z neadekvátní koordinace odvětvových politik nebo místních rozhodnutí. Politika územního plánování musí podpořit méně škodlivé zemědělské a lesnické metody, formy dopravy a energetické systémy méně poškozující životní prostředí, regeneraci zpustlých urbanizovaných oblastí a nápravu jejich prostředí, regeneraci oblastí poškozených průmyslovým znečištěním a předchozími vojenskými aktivitami a potlačovat suburbanizaci.

6. Zlepšování a ochrana přírodních zdrojů a přírodního dědictví

(38) Přírodní zdroje přispívají nejenom k dobře vyváženým ekosystémům, ale také k atraktivitě regionů, rekreační hodnotě a obecné kvalitě života. Musí být chráněny. Konvence o ochraně volně žijících evropských zvířat a jejich přírodních útočišť (1979) a Panevropská strategie biologické a krajinné diverzity v rámci politiky udržitelného územního plánování musí být též zohledněny.

(39) Integrované strategie pro hospodaření s vodními zdroji by, kromě jiného, měly zahrnovat ochranu povrchových a podzemních vod, monitorování použití hnojiv a závlah v zemědělství, čištění odpadních vod atd. Meziregionální přesuny vody by měly být zvažovány pouze v případech, kdy místní zdroje jsou nedostatečné nebo nemožnou být použity při zachování rozumné ceny. Aby byla chráněna kvalita pitné vody z podzemních zdrojů, je nezbytné zajistit, aby jakékoliv zvýšení kapacity nebo rozšíření vodovodních řadů bylo doprovázeno ekvivalentním zvýšením kapacity stok a zařízení pro čištění splaškových a odpadních vod.

(40) Politika územního plánování se také zabývá znovuvytvořením ekologických sítí. Zvláštní pozornost musí být věnována ekologicky citlivým a hodnotným oblastem, jako jsou mokřady, které tvoří součást těchto sítí. Aby bylo možné dosáhnout tohoto cíle, je nutné identifikovat různé ekologické prvky jako např. polopřirodní oblasti, vodní zdroje, území se zdravým klimatem a zpustlé průmyslové lokality, které potřebují obnovit, nebo nárazníkové zóny. Vybudování souvislé sítě speciálně chráněných oblastí v rámci Evropské unie a čekatelských zemí nazvané Natura 2000 je jedním z opatření, které k tomuto cíli přispěje. K tomu je potřeba přijmout a vytvořit patřičné podmínky. V souladu s Evropskou konferencí ministrů životního prostředí (Životní prostředí pro Evropu) by měl být rozvoj těchto sítí a problémových oblastí řešen v celoevropském měřítku.

7. Zlepšování kulturního dědictví jako činitele rozvoje

(41) Zvyšování přitažlivosti lokalit a regionů pro investory, turistiku a obecně pro veřejnost zlepšováním stavu kulturního dědictví přispívá značnou měrou k ekonomickému rozvoji a posilování regionální identity. Politika územního rozvoje by měla přispívat k integrovanému řízení a hospodaření s kulturním dědictvím, které je chápáno jako proces vývoje, chránící a uchováující toto dědictví a zároveň respektující potřeby moderní společnosti. Mnoho zemí

v sobě chová památky a nese stopy různých uměleckých škol a trendů, které se zrcadlí například v renesanci, reformaci a protireformaci, benátském, byzantském a osmanském stylu, hanzovním a vikingském stylu, v proudu "Art Nouveau" a moderních uměleckých směrech. Jejich identifikace a rozvoj společných přístupů k ochraně, restaurování a použití by měly být předmětem programu velkých kulturních směrů. Stejným způsobem by mohla být část hodnotného dědictví, založená na evropské průmyslové a sociální historii, zahrnuta do kulturních směrů a stát se tak předmětem ochrany pro užitek příštích generací. V sázce je nejenom ochrana minulosti, ale i harmonie a kreativita v územně-prostorových vztazích mezi moderní architekturou, urbanistickým designem a odkazem tradic.

(42) V mnoha členských státech je spousta prvků kulturního a historického dědictví, které v důsledku historických změn, událostí a měnících se hranic patří ne jednomu, nýbrž několika národům, jazykovým komunitám a náboženským skupinám, z nichž některé dokonce už ani nežijí v daných regionech. Politika územního rozvoje musí chránit a respektovat památku všech národností, jazykových komunit a náboženských skupin, které daný specifický prvek kulturního dědictví vytvořily.

8. Rozvíjení energetických zdrojů a zachovávání bezpečnosti

(43) Politika územního rozvoje podporuje rozvoj obnovitelných zdrojů energie jako souvislých, životnímu prostředí blízkých systémů a dokončení energetických sítí na panevropské úrovni. Zvláštní pozornost by měla být věnována rozvoji dopravy ropy a plynu do Evropy z oblasti Severního moře, Kaspického moře a východních částí Ruské federace.

(44) Z pohledu vysoké spotřeby energie musí být prioritou v některých ekonomikách efektivní využívání energie a existujících zařízení. Energetická efektivita konvenčních elektráren by měla být zvýšena a mělo by být zredukováno znečišťování ovzduší. Toto také přispěje ke snížení efektu globálního oteplování.

(45) Bezpečnost starších jaderných elektráren by měla být zvýšena. Navíc existuje na evropském kontinentu mnoho jaderných elektráren, jejichž životnost v nejbližších dekadách skončí. Lokality, kde se tyto elektrárny nacházejí, budou muset být rekultivovány. To přinese nové úkoly pro politiku územního rozvoje.

9. Podpora vysoce kvalitního a udržitelného turistického ruchu

(46) Politika územního rozvoje se zaměřuje na rozvoj příležitostí, které poskytuje turistický ruch, obzvláště pak ve znevýhodněných regionech. Prioritním by měl být rozvoj forem vysoce kvalitního a udržitelného turistického ruchu. Obecně to, co je potřeba, je důkladné porozumění ekosystémům a v té souvislosti také počtu návštěvníků, který je daná oblast schopna unést, a také novým kontrol-

ním nástrojům (hodnocení dopadů na region). Formy lehké turistiky pečlivě přizpůsobené místním a regionálním podmínkám mohou mnoha regionům nabídnout životní příležitost k jejich rozvoji, příležitost, která by měla být v budoucnu využita.

10. Omezení dopadů přírodních katastrof

(47) Přírodní katastrofy jako jsou zemětřesení, hurikány, povodně, laviny a bahenní sesuvy působí každoročně v Evropě značné škody s vážnými následky pokud jde o životy a zdraví lidí, ekonomiku, sídelní strukturu a krajinu. V kontextu politiky územního rozvoje by měla být realizována preventivní opatření s cílem minimalizovat rozsah škod a vytvořit sídelní strukturu tak, aby byla méně zranitelná. Toto by mělo zahrnovat například patřičná opatření na poli využití půdy a staveb.

V. Opatření územního rozvoje pro jednotlivé regiony v Evropě

(48) Navíc k zásadám, které se týkají politiky udržitelného územního rozvoje, jsou navrhována ještě detailnější opatření územního rozvoje pro evropské kulturní krajiny a specifická opatření zaměřená na dosažení regionálně vyváženějšího a udržitelného rozvoje v jednotlivých regionech Evropy. Tyto oblasti jsou charakteristické svojí zachovalou přírodou a vysokým stupněm diverzity a částečně se překrývají. Zúčastnění činitelé se musí rozhodnout, která z navrhovaných opatření by měla být v rámci politiky územního rozvoje brána v úvahu a s jakou prioritou.

1. Kulturní krajiny

(49) Evropa se skládá z rozmanitých kulturních krajin. Tyto jsou významnou součástí evropského dědictví a svědky minulých i současných vztahů mezi člověkem a jeho přírodním a zastavěným prostředím. Vývoj technologií v zemědělství, lesnictví a průmyslu a změny v územním plánování měst, dopravy, ostatních typů infrastruktury, turistickém ruchu

a rekreačním chování lidí urychlují transformaci evropských kulturních krajin a mohou mít také negativní dopad na jejich kvalitu a využití. To se nevztahuje pouze na hodnotné polopřírodní a přírodě blízké krajiny, ale také všeobecně na všechny typy kulturní krajiny, především na ty, které jsou základní součástí urbanizovaného prostředí.

(50) Politika územního rozvoje může přispět k ochraně, hospodaření a zlepšování krajin přijímáním určitých opatření, a to hlavně pokud jde o lepší organizaci interakcí mezi různými odvětvovými politikami s ohledem na jejich teritoriální dopad. Příslušná opatření na poli ochrany krajiny zahrnují:

- integraci rozvoje krajiny do procesu územního plánování stejně jako do odvětvových politik, jako jsou např. politiky se vztahem k ekonomii, zemědělství, infrastruktuře a urbanistickému rozvoji, kultuře, životnímu prostředí a sociálnímu rozvoji, které všechny mají přímý nebo nepřímý vliv na rozvoj krajiny;

- průzkum a všeobecné hodnocení krajin, analýzu jejich charakteristik, ekosystémů a sil a tlaků, které je přetvářejí; definici a využívání cílů v oblasti kvality krajiny;
- implementaci integrovaných politik zaměřených současně na ochranu, hospodaření a plánování krajin;
- ohled na rozvoj krajiny v rámci mezinárodních programů;
- silnější přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráci na poli rozvoje krajiny, výměny zkušeností a výzkumných projektů, zahrnující především místní a regionální orgány;
- posilování uvědomění lidí, soukromých organizací a teritoriálních orgánů v oblasti hodnoty krajiny, jejich ekonomického významu, jejich vývoje a možností jejich ochrany a zlepšení;
- silnější integraci rozvoje krajiny do školících programů různých disciplín; interdisciplinární školící programy.

2. Urbanizované oblasti

(51) Aby bylo dosaženo cíle polycentrického rozvoje evropské sídelní struktury, jsou navrhována další opatření, kromě posilování ekonomického potenciálu, k dosažení udržitelného rozvoje ve městech a velkoměstech. Tato zahrnují:

- rozvíjení strategií přizpůsobených místním podmínkám a zaměřených na překonání efektů ekonomické restrukturalizace;
- řízení expanze urbanizovaných oblastí (živelná urbanistická expanze): omezování suburbanizačních trendů zvyšováním poskytování stavebních pozemků ve městech a velkoměstech, aktivace prulok a používání prostorově úsporných metod výstavby, rozvoj stavebních pozemků v blízkosti dálničních uzlů a křižovatek, podpora vnitřního urbanistického rozvoje, zvyšování kvality životních podmínek a bydlení v urbanizovaných oblastech, což znamená ochranu existujících ekosystémů a tvorbu nových zelených ploch a biotopů;
- regeneraci zanedbaných sousedství a vytváření směsi aktivit a sociálních

skupin uvnitř urbanistických struktur se zaměřením na velkoměsta, kde se tyto oblasti oddělených sociálních skupin především vyvíjejí;

- obezřetné řízení urbanistických ekosystémů, hlavně s ohledem na otevřené a zelené prostory, vodu, energii a odpady;
- rozvíjení efektivních, ale zároveň ekologicky přívětivých druhů veřejné dopravy. To by mělo přispět k udržitelnosti mobility;
- vytváření plánovacích agentur přetínajících hranice kompetence místních orgánů a spojujících města a komunity v koordinaci procesu plánování a implementaci jednotlivých opatření;
- ochranu a vylepšování stavu kulturního dědictví;
- rozvoj sítí měst.

(52) Města a velkoměsta v nových členských státech stojí nyní tváří v tvář novým specifickým problémům, jako např. jak financovat výstavbu bydlení a jak udržovat stávající bytový fond. Novým trendům, které směřují k suburbanizaci a segregaci a pramení z nespokojených požadavků na vlastnictví domů, je možné čelit zvýšením dodávek stavebních pozemků v rámci aglomerací.

3. Venkovské oblasti

(53) Aby bylo dosaženo nezávislého rozvoje venkova jako oblasti pro život, ekonomické a rekreační aktivity a jako fyzických regionů, jsou, kromě respektování příslušných zásad, navrhována následující opatření:

- posílení politiky územního plánování zaměřené na ochranu rovnováhy v diverzitě rozvoje, který má vliv na venkovské oblasti (diverzifikace příležitostí zaměstnání, změn v zemědělské výrobě, zalesňování, turistickém ruchu, ochraně přírody);
- ochrana a zlepšování endogenních zdrojů ve venkovských oblastech s úmyslem diverzifikovat ekonomickou základnu a mobilizovat místní populaci a ty, kteří mají něco společného s ekonomikou;
- podporování malých a středních měst a velkých vesnic v jejich funkci

- dodavatelů služeb pro svá venkovská zázemí a jako vhodných lokalit pro umístování malých a středních podniků;
- zlepšování dostupnosti venkovských oblastí, hlavně malých a středních měst a velkých vesnic;
 - zlepšování životních podmínek obyvatel venkovských oblastí a zvěšování jejich atraktivity pro všechny skupiny populace, jako např. pro mladé i pro lidi v důchodovém věku. Je třeba, aby hrály aktivní roli zemědělské a lesnické podniky; je nezbytné chránit a dále zlepšovat stav přírodního a kulturního dědictví, napravovat škody způsobené na životním prostředí a vytvářet adekvátní infrastrukturu a nové služby, především v oblasti turistiky;
 - zlepšování dodávek a marketingu vysoce kvalitních regionálních zemědělských, lesnických a řemeslných výrobků z venkova;
 - podpora zemědělců a lesníků, aby svou praxi využití půdy přizpůsobovali místním podmínkám a přispívali tak k ochraně a obnově biologické diverzity; je možné vyplácet kompenzace tam, kde se potřeby zemědělství a lesnictví liší od potřeb ochrany přírody a krajiny;
 - podpora vytváření vysoce kvalifikovaných pracovních příležitostí jako součásti procesu ekonomické diverzifikace, hlavně v rozvíjení pracovních příležitostí mimo oblast zemědělství za pomoci nových informačních a komunikačních technologií.

(54) V mnoha členských státech Rady Evropy žije velká část obyvatelstva stále na venkově. Efektivní politiky rozvoje venkova jsou nezbytné k tomu, aby se předešlo nežádoucí emigraci rozsáhlého měřítka z těchto oblastí. Cílem by měla být diverzifikace venkovského zaměstnání a zavedení nových partnerství mezi městem a venkovem. V tomto ohledu by v soukromém sektoru měl být rozvíjen především zpracovatelský průmysl a jiné generátory pracovních příležitostí. Jezerní oblasti a souostroví regiony stojí před podobnými problémy a také vyžadují spolupráci a výměnu zkušeností.

4. Hory

(55) Horské regiony představují výjimečný potenciál Evropy a plní nesčetné ekologické, ekonomické, sociální, kulturní a zemědělské funkce. Politika územního rozvoje by se měla zvlášť a adekvátně zabývat ochranou a rozvojem horských regionů. Parlamentní shromáždění a kongres místních a regionálních orgánů Evropy přikládá v kontextu strategie sociální koheze horským regionům velkou pozornost.

(56) Různá opatření politiky územního rozvoje platná pro urbanizované a venkovské oblasti se vztahují též na horské regiony. Nicméně integrovaná politika pro horské regiony by měla být samostatnou součástí evropské politiky územního rozvoje a měla by zahrnovat opatření ekonomického a sociálního rozvoje, ochranu a hospodaření s přírodními zdroji a respektování místních tradic a kultur. Měla by brát v úvahu, že horské regiony, navzdory své diverzitě, která by měla být chráněna a posilována, zaznamenávají běžné ekonomické, sociální a ekologické problémy, které pramení z nadmořské výšky, svažitého terénu a klimatu. Měla by také brát v úvahu, že podmínky životního prostředí hor představují nejenom omezení, ale i příležitost pro obyvatele tam žijící, a že je nutné nalézt správnou rovnováhu mezi jejich ekonomickým a sociálním rozvojem a ochranou životního prostředí. Politika územního rozvoje pro horské regiony by měla zohledňovat hraniční charakter některých horských regionů a potřebu uplatňovat konzistentní politiku na obou stranách hranice. Salzburžská konvence z roku 1991 o ochraně Alp a Evropská strategie biologické a krajinné diverzity obsahují důležité zásady pro politiky územního rozvoje v horských oblastech.

(57) Politika územního rozvoje jako koordinační prvek by měla přitáhnout pozornost různých odvětvových politik ke specifickým podmínkám horských regionů. To zahrnuje:

- ekonomické politiky, které by měly podporovat diverzifikaci a držení několika částečných úvazků, řemesla, malé a střední podniky a spolupráci

mezi malými podniky;

- zemědělství a lesnictví, kde by měly být posíleny marketingové aktivity a politika rozvoje na základě kvalitních produktů. Měly by být podporovány zemědělské a lesnické iniciativy přispívající k ochraně a hospodaření s životním prostředím. Povzbuzována by měla být ochrana rozvoje a udržitelného využívání lesů;
- akcelerovány a podporovány by měly být iniciativy přispívající k rozvoji kvalitního turistického ruchu, ohleduplného k přírodnímu, ekonomickému, sociálnímu a kulturnímu prostředí horských regionů;
- zajištění veřejných služeb, aniž by byly horské regiony jakýmkoliv způsobem diskriminovány v porovnání s okolními oblastmi;
- podpora železniční dopravy, hlavně v mezinárodním a meziregionálním měřítku;
- ochrana, udržitelné hospodaření a obnova půdy, vod, ovzduší a krajiny, ochrana fauny a flory a jejich přírodních prostředí;
- udržování a propagace identity horských populací a diverzity a bohatosti jejich kulturního dědictví.

5. Pobřežní a ostrovní regiony

(58) Evropské pobřežní regiony nejsou jenom citlivým přírodním bohatstvím, ale také důležitými středisky ekonomických a komerčních aktivit, umístěním průmyslu a konverze energie, základním bodem, od kterého začíná využití mořských a podvodních zdrojů, a obzvláště atraktivními místy turistického ruchu.

(59) Protože takové nahromadění aktivit v pobřežních regionech může vyvolávat řadu konfliktů, je pro takové regiony nezbytná integrovaná a udržitelná politika územního rozvoje, která pokrývá nejenom samotný pruh pobřeží, ale i jeho vnitrozemské zázemí. Koncepce integrovaného řízení pobřežních oblastí je zaměřena na zvažování interakcí mezi ekonomickými aktivitami a sociálními a ekologickými požadavky při využívání přírodních zdrojů v pobřežních oblastech, a tím na

usnadňování rozhodovacího procesu při hodnocení nových investic. Integrované pobřežní řízení by se mělo stát systematickou součástí regionálního plánování na různých úrovních, kterých se to týká. V tomto ohledu má také velký význam přeshraniční a mezinárodní zámořská spolupráce.

(60) Většina ostrovních regionů v Evropě, i když jsou od sebe pokud jde o geografické podmínky a úroveň rozvoje velmi odlišné, zažije další tlak rozvoje na konto jejich omezených zdrojů a dostupnosti. Existuje těsný vztah mezi udržitelným rozvojem ostrovních regionů a strategií integrovat je do mezinárodních a evropských trhů a přitom současně chránit jejich místní identitu a udržovat rovnováhu mezi ekonomickou efektivitou, sociální spravedlností a ochranou životního prostředí. Následující aspekty politiky mají mimořádný význam:

- diverzifikace pracovních příležitostí posilováním endogenních zdrojů a rozvojem služeb, hlavně na ostrovech, které jsou příliš závislé na turistickém ruchu. Hlavní pozornost by měla být věnována v této souvislosti stálým zaměstnáním;
- zlepšování kvality životního prostředí jako strategického prvku místní identity a regionální a mezinárodní konkurenceschopnosti. Pozornost musí být věnována průmyslovým aktivitám v pobřežních státech, jejichž přeshraniční vliv může dopadat na kvalitu životního prostředí ostrovů, obzvláště ve středozezemní oblasti;
- rozvoj novátorských systémů v oblasti hospodaření s vodou, energiemi a nakládání s odpady, máje přitom na paměti omezenost místních zdrojů a citlivost životního prostředí;
- vylepšování dopravních spojení směrem k pevninám a mezi ostrovy.

6. Eurokoridory

(61) Popudy dané místním a regionálním ekonomikám dopravními investicemi do Eurokoridorů mají velký význam („regionální podněty“). Z pohledu politiky územního rozvoje se není možné dívat na Eurokoridory jako na samostatné prvky všeobecně

zajišťující dopravní infrastrukturu. Jejich interakce se sídelní strukturou, regionální ekonomikou, regionální dopravní sítí a potřebami ochrany životního prostředí a krajiny musí být též brány v potaz. Hlavní dopravní projekty by tedy neměly být prováděny bez zhodnocení jejich přímého i nepřímého teritoriálního dopadu. Ke snížení jakýchkoliv negativních dopadů a zvýraznění jejich pozitivního vlivu na místní i regionální úrovni je nezbytné realizovat konstrukční plánovací opatření. Taková opatření by měla zahrnovat hodnocení dopadu na životní prostředí a území pro plány, programy a projekty, koordinaci regionální a meziregionální infrastruktury, plánování krajiny ve velkém rozsahu, zabezpečení chráněných území nebo koncentraci silnic, železnic a splavných vodních cest do jednoho koridoru.

(62) Hlavní dopravní uzly, jako dálniční křižovatky, důležitá nádraží, střediska nakládky, letiště nebo vnitrozemské přístavy, mohou mít zvláštní význam pro územní rozvoj. Jejich vliv sahá za jejich bezprostřední okolí a dotýká se celého regionu. Eurokoridory by měly být chápány jako něco víc než pouhé dopravní koridory. V budoucnosti je nutné brát v úvahu interakce mezi dopravními zařízeními a rozvojem sídel se záměrem integrovat územní rozvoj a dopravní politiky. Pokud budou komplexní plány brát v úvahu vliv Eurokoridorů na územní rozvoj, např. na urbanizaci, populaci a ekonomické trendy, mohlo by to přinést podstatnou přidanou hodnotu do sféry sociální, ekonomické i životního prostředí.

7. Záplavové roviny a zavodněné louky

(63) Záplavové oblasti a zavodněné louky představují pro územní plánování zvláštní úkol, protože jsou soustředěny na relativně úzkém proužku země. Jsou charakteristické velmi významnými a hodnotnými přírodními prvky (vodními koryty, mokřady s bohatými a citlivými ekosystémy a vysoce kvalitní krajinou, apod.) a intenzivními a různorodými lidskými aktivitami, jako jsou průmyslová výroba a urbanizovaná sídla, dopravní infrastruktura a dopravní toky, výroba

energie včetně hydroelektráren a jaderných elektráren, šterkové a písčové lomy, regulované vodní toky, meliorace, rekreační aktivity a zařízení. Jsou to často kulturní krajiny formované po staletí s vysokým ekonomickým a ekologickým potenciálem. Možný příspěvek územního plánování ke snižování periodických záplav postihujících mnoho evropských říčních systémů ještě stále není dostatečně rozpoznán. V tomto kontextu je třeba zvažovat území celého povodí dané řeky. Takto by bylo možné snížit ekonomické škody.

(64) Konflikty mezi odlišnými funkcemi záplavových rovin jsou hodnoceny a redukovány pomocí integrované politiky územního rozvoje. Následující prvky mají obzvláštní důležitost:

- ochrana zvlášť zranitelných ekosystémů;
- udržitelnější hospodaření s vodním systémem v celém povodí, především s ohledem na množství vody, které by mělo být ve vztahu k retenci, infiltraci a propustnosti říčního koryta hlavních řeky a jejich přítoků;
- integrace řízení vodního systému pro celé povodí do procesu územního plánování na různých úrovních;
- předcházení záplavám podporou spolupráce na integrovaném a udržitelném řízení přeshraničních a nadnárodních povodí;
- omezování expanze měst do oblastí ekologicky cenných a oblastí s rizikem záplav;
- tvorba programů k ochraně malého počtu přírodních nebo přírodě blízkých říčních toků, které v Evropě stále ještě existují, především v nových členských státech.

8. Nadbytečné vojenské oblasti

(65) Globalizace ekonomiky vede k rychlému zastarávání mnoha průmyslových závodů v Evropě i jiných oblastech a ke zrychlenému úpadku nadbytečných vojenských oblastí (újezdů). Rozvíjení bezpečnostní strategie a snižování stavu vojenských sil má za následek opouštění vojenských oblastí po celé Evropě, které je potřeba využít

novým způsobem. Úkolem politiky územního plánování je renovovat bývalé průmyslové a vojenské zóny a jejich okolí a zpřístupnit je jiným způsobům využití, aby bylo omezeno zabírání a rozvíjení jiné nové půdy, která je z hlediska ochrany životního prostředí pro rozvoj méně přijatelná. Opatření politiky územního rozvoje pro urbanizované oblasti by měla být aplikována i zde, aby se tak vytvořilo atraktivní prostředí pro investory. Ekonomická diverzifikace by měla být podporována hlavně:

- regenerací oblastí zničených znečištěním z průmyslové činnosti;
- regenerací měst a velkoměst v průmyslových regionech, především poskytováním služeb, čištěním kontaminovaných průmyslových zón a zlepšováním urbanizovaného prostředí;
- rekvalifikací a dalším vzděláváním nezaměstnaných;
- rozvíjením technopolí a technologických center, která se budou zabývat transfery technologie a tvorbou nových podniků využívajících moderní technologie;
- zlepšováním dostupnosti a rozvojem informačních a telekomunikačních technologií;
- organizací meziregionální a nadnárodní spolupráce, směřující ke snížení izolovanosti a nastartování nových impulsů růstu.

9. Hraniční regiony

(66) Přeshraniční spolupráce na poli územního rozvoje se značně vyvinula mezi starými členskými státy Rady Evropy v posledních dekádách díky

akcím států, regionů a místních orgánů. Přeshraniční spolupráce nyní představuje hlavně výzvu pro nové členské státy, protože jejich hranice byly po několik dekád uzavřeny, nové hranice vznikly a hraniční regiony byly všeobecně přehlíženy a opomíjeny. Rozvoj přeshraniční spolupráce je základní podmínkou pro ekonomický rozvoj hraničních regionů a jejich politické a sociální koheze především proto, že v nich žijí četné minoritní skupiny obyvatel na obou stranách daných hranic. Mezitím bylo po celé Evropě vytvořeno přes 140 Euroregionů, které pracují na pionýrském poli přeshraniční spolupráce.

(67) Politika územního rozvoje v hraničních regionech a přeshraniční spolupráce zahrnuje přijetí společných přístupů k rozvoji ve formě přeshraničních strukturálních schémat a společných plánů. Zvláštní pozornost je nutno věnovat:

- rozvoji přeshraniční dopravní a telekomunikační infrastruktury a služeb;
- přeshraniční ochraně a udržitelnému využívání přírodních zdrojů (hlavně v oblastech horských a pobřežních regionů, lesů a mokřadů apod.);
- zohledňování přeshraničního rozměru v dodávce veřejných a soukromých služeb;
- koherentnímu plánování přeshraničních konurbací, velkoměst a sídelních oblastí etnických komunit;
- organizaci přeshraničních spádových oblastí pracovních příležitostí;
- boji proti přeshraničním dopadům znečišťování životního prostředí.

VI. Posilování spolupráce mezi členskými státy Rady Evropy a účasti regionů, obcí a občanů

1. Možnosti vytvořené územním plánováním orientovaným na rozvoj

(68) Územní rozvoj je politickým úkolem spolupráce a účasti. „Řídící principy“ jsou základem pro hodnocení projektů a opatření, která jsou z pohledu politiky územního rozvoje důležitá a mají vliv na několik států. Velká diverzita strukturálních a územních opatření v kontextu politiky územního rozvoje vyžaduje mezioborovou integraci a spolupráci mezi příslušnými politickými orgány a institucemi. Jejich funkce spočívá ve vytváření rámce pro nadnárodní, meziregionální a mezikomunální rozhodnutí. Jde o to vyhýbat se protikladům a podporovat synergie. Dlouhodobé a rozsáhlé plánovací koncepce přesahující národní hranice by měly nabízet komplexní a perspektivní výhledy rozvoje pro region, který může sloužit jako referenční rámec pro jednotlivé projekty a opatření. Toto je důležité hlavně v případech nových členských států, kde je rozvoj často založen na projektech podporovaných na místní úrovni mezinárodními a národními orgány, i když takové projekty ještě nebyly integrovány do širšího rozvojového rámce a nejsou doprovázeny dostatečnými konzultacemi s občany a místními orgány.

2. Rozvíjení široké evropské spolupráce na základě „Řídících principů“

(69) Některé evropské oblasti již získaly první zkušenosti ze spolupráce na poli územního rozvoje. Přijetí dokumentu Perspektivy územního rozvoje Evropy (ESDP) bylo důležitým krokem členských států EU směrem k jejich budoucí spolupráci. V Baltském regionu navrhla Konference ministrů zodpovědných za územní plánování sérii opatření zaměřených na implementaci územní vize v regionu Baltského moře (VASAB 2010). Během provádění projektu VASAB 2010 Plus je územní vize aktualizována na základě zkušeností a nových informací a transformována do revidovaného programu činností pro územní rozvoj tohoto regionu. Tímto způsobem jsou definovány priority pro-

gramu INTERREG IIIB Community Initiative na období 2000-2006 a připravují se klíčové projekty. Těsná spolupráce na poli územního plánování se začíná též rozbíhat ve střední, jaderské, podunajské a jihovýchodní Evropě (CADSES). Referenčním dokumentem v tomto kontextu je zpráva „Strategie pro integrovaný územní rozvoj“ (VISION PLANET), kterou představila skupina expertů. Ve střednědobém výhledu by do této spolupráce měly být vtaženy všechny členské státy Rady Evropy, jako jsou státy hraničící s Černým mořem, státy Kavkazského regionu, ale i jiné regiony Ruské federace.

(70) Spolupráce na územním rozvoji mezi mezinárodními organizacemi, hlavně institucemi Rady Evropy a EU, se musí zintenzívnit. Na setkání ministrů EU zodpovědných za územní rozvoj v Tampere ve Finsku (říjen 1999) navrhly členské státy EU a Evropská komise posílení politické a technické spolupráce s čekatelskými zeměmi a se sousedícími nečlenskými zeměmi. Tento návrh by měl být pozitivně přijat.

(71) V souladu s existující spoluprací mezi orgány územního rozvoje je rozumné pokračovat krok za krokem v rozvíjení budoucích aktivit a spoléhat na stávající struktury spolupráce a zkušenosti a využívat jejich specifický potenciál. Nadnárodní oblasti spolupráce se vyvinuly v rámci programu EU INTERREG (viz mapy v příloze) a zahrnují většinu členských států Rady Evropy. Vybrané projekty jsou zamýšleny jako usnadnění implementace nejenom pro Perspektivy územního rozvoje Evropy (ESDP), ale i pro „Řídící principy“.

(72) Evropská unie poskytuje také zvláštní podporu územnímu rozvoji ve třetích zemích prostřednictvím programů PHARE, TACIS, MEDA, SAPARD a ISPA. Evropská unie by měla představit příslušné návrhy pro koordinaci programu INTERREG s podpůrnými programy, aby tak usnadnila nadnárodní, meziregionální a přeshraniční spolupráci mezi regiony EU a třetími zeměmi.

(73) Příprava regionálně založených a srovnávatelných informací o území, především v nových členských státech Rady Evropy, je velmi důležitým prvním krokem v nadnárodní a přeshraniční spolupráci. Toto by mohlo zformovat základ pro srovnávací analýzy trendů územního rozvoje (územní monitoring) ve všech členských státech Rady Evropy. Územní monitoring by se měl zabývat nejenom kvantitativními ukazateli, ale také kvalitativními informacemi, hlavně v souvislosti s endogenními zdroji a potenciálem regionů. Přístup by měl být, pokud možno, co nejvíce pragmatický, s technickou organizací a malou skupinou odborníků z každé z členských zemí. Trendové analýzy by měly být prováděny každoročně pro určitý omezený počet témat a měly by být doprovázeny srovnávacími syntézami jejich nálezů. Významné příspěvky, které v tomto směru již vyprodukovaly ECE (Evropská hospodářská komise) a OECD, by měly být dále rozvíjeny.

(74) Navíc projekty vztahující se k politice územního rozvoje mohou být financované mezinárodními finančními institucemi: Světovou bankou, Rozvojovou bankou Rady Evropy, Evropskou bankou pro obnovu a rozvoj a Evropskou investiční bankou, které by všechny měly být daleko těsněji vtaženy do aktivit evropské spolupráce v oblasti územního rozvoje.

3. Horizontální spolupráce

(75) Při přípravě územně rozvojových projektů má horizontální spolupráce, v případě odvětvových politik s významnými geografickými dopady (např. doprava, zemědělství a životní prostředí), obrovský význam. Aby bylo možné lépe hodnotit již v raných stadiích odvětvová rozhodnutí s dopady rozsáhlého měřítka, budou v různých členských státech zavedeny pro velké infrastrukturní projekty procedury jako „hodnocení dopadů na region“. Zvláště důležitým úkolem horizontální spolupráce je přeshraniční koordinace rozvojových projektů mezi členskými státy Rady Evropy včetně jejich regionálních a místních orgánů.

(76) Horizontální spolupráce však není omezena na odvětvové politiky, které se vztahují k infrastruktuře. Zahrnuje také ekonomiku, finanční a sociální politiku jako celek. Různorodé územní podmínky a teritoriální dopady, které je možné očekávat jako výsledek jejich programů a opatření, by měly být také od začátku brány v úvahu již při přípravě rozhodnutí v těchto sektorech.

4. Vertikální spolupráce

(77) Spolupráce mezi různými správními úrovněmi má pro evropskou politiku územního rozvoje velký význam. Měla by být organizována takovým způsobem, aby umožnila místním a regionálním orgánům upravit jejich plánovací cíle podle opatření přijatých a rozhodnutých na vyšších úrovních a zároveň, aby národní orgány ve svých závěrech zohledňovaly rozhodnutí učiněná na regionálních a místních úrovních (reciproční princip).

(78) Zatímco národní orgány se soustřeďují hlavně na obecné problémy nadnárodního, národního a meziregionálního významu, regionální úroveň odpovídá ve spojení s místními orgány a veřejností za zajišťování udržitelnosti a promyšlenosti územního rozvoje. Je třeba, aby všechny úrovně pracovaly společně k zajištění udržitelného územního rozvoje.

(79) Princip dceřinného vztahu a reciprocity v politice územního rozvoje může úspěšně fungovat pouze tehdy, jsou-li na regionální úroveň přeneseny odpovídající kompetence. Regionální a místní orgány mají podle Evropské charty místních samospráv a návrhu Evropské charty regionálních samospráv zvláštní odpovědnost za politiky územního rozvoje.

(80) Správná aplikace principů dceřinného vztahu a reciprocity je tedy obzvláště důležitá pro všechny členské státy Rady Evropy. I když ve většině starých členských zemí Rady Evropy doznala v posledních dekadách regionalizace (orientace na vedení procesů územního plánování popsaným způsobem spolupráce – pozn. překl.) významného pokroku, nové členské

státy teprve začínají zavádět regionální orgány. Z pohledu geografické polarizace ekonomického rozvoje a narůstajících regionálních nerovností v mnoha nových členských státech je posílení regionální úrovně v politice a správním systému klíčovým aspektem, pokud má být dosaženo udržitelnějších a regionálně vyváženějších forem územního rozvoje.

(81) Zvýšená spolupráce, hlavně mezi regiony a velkoměsty starých a nových členských států Rady Evropy, např. formou regionálních partnerství, je velmi užitečná. Nové členské státy mají značné zkušenosti v oblasti územního plánování a rozvoje. Avšak jejich zkušenost je stále omezená pokud se jedná o způsob, jakým tržní síly ovlivňují procesy územního rozvoje, o výzvy, které jsou nastolovány nadnárodním územním plánováním a přidruženými procedurami koordinačních činností. Poskytování know-how a technické pomoci orgánům územního plánování by mělo být systematickou a integrální součástí spolupráce mezi starými a novými členskými státy. Bezodkladně by měl vzniknout školící program v těchto otázkách.

5. Široce založená účast společnosti v procesu územního plánování

(82) Již v roce 1983 upoutala Evropská charta regionálního územního plánování pozornost k potřebě aktivní účasti společnosti v procesu územního plánování. Uplynulá léta tuto potřebu potvrdila. Kromě účasti na místní úrovni začíná být nezbytná také účast evropské společnosti a socio-ekonomických aktérů, např. ve formě nevládních organizací, v projektech regionálních a nadregionálních. Jejich účast již v raném stadiu procesu přináší významný efekt nejenom ve směru zvýšení šancí plánovacího procesu uspět, ale i ve směru vyhnutí se neproduktivním investicím. Společenský konsensus je velmi důležitý nejenom pro úspěch místních a regionálních iniciativ; vytváří také dynamické prostředí pro vnější investory a ekonomické subjekty. Účast mladších generací v plánovacím procesu zvyšuje šance přitáhnout zájem veřejnosti k dlouhodobému plánování jejich domácích regionů a k efektivní a novátorské spoluúčasti. To je důležité pro obecně široké akceptování „myšlenky Evropy“.

Vyhlídky

(83) Evropská územní integrace je výsledkem probíhajícího procesu malých postupných krůčků, ve kterých spolupráce přesahuje hranice mezi členskými státy Rady Evropy a především mezi evropskými regiony a obcemi hraje klíčovou úlohu. Jako vizi spojené Evropy představují „Řídící principy“ politický referenční dokument pro četná územně-rozvojová opatření a iniciativy na evropském kontinentu a hlavně pro nadnárodní a mezinárodní spolupráci. Územně-rozvojové činnosti Konference ministrů zodpověd-

ných (v rámci Rady Evropy) za územní plánování (CEMAT) vytvořily důležitý základ pro evropskou harmonickou integraci tím, že upoutaly pozornost k teritoriálnímu rozměru demokracie a sociální koheze. Přijetí Řídících principů trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu a jejich zohlednění v rozhodnutích politiky územního rozvoje významně usnadní spolupráci zaměřenou na vytvoření regionálně vyvážené a udržitelné Evropy.

Doporučená literatura, odkazy a prameny

- (1) Rada Evropy, Konference ministrů zodpovědných za územní plánování (CEMAT): „European Charter for Regional/Spatial Planning“ (Evropská charta regionálního/územního plánování) přijatá 20.5.1983 v Torremolinos, Španělsko.
- (2) Summit čelních představitelů států a vlád členských států Rady Evropy, Strasbourg, 10. – 11.10.1997, závěrečná deklarace.
- (3) Idem: plán činnosti.
- (4) Evropská konvence o přeshraniční spolupráci mezi teritoriálními komunitami a správními orgány, 21.5.1980.
- (5) Evropská strategie regionálního plánování přijatá na šesté konferenci CEMAT v roce 1988 v Lausanne. Strasbourg 1992.
- (6) Evropská charta místních samospráv, Strasbourg, 15.10.1985.
- (7) Viz Kongres místních a regionálních orgánů Evropy: Doporučení 34 (1997) o návrhu Evropské charty regionálních samospráv z 5.6.1997.
- (8) „European Spatial Development Perspective“ (Perspektivy územního rozvoje Evropy) přijaté na neformálním výboru ministrů, odpovědných za územní rozvoj, v Potsdam, Německo, květen 1999.
- (9) „Baltic Agenda 21 for the Baltic Sea Region“ (Agenda 21 pro region Baltského moře) přijatá na 7. konferenci ministrů zahraničních věcí rady Baltského moře v Nyborg, Dánsko, červen 1998.
- (10) „Vision and strategies around the Baltic Sea 2010“ (Vize a strategie kolem Baltského moře 2010) směřující k vymezení rámce aktivit územního rozvoje v oblasti Baltského moře. Třetí konference ministrů odpovědných za územní rozvoj států kolem Baltského moře, Talin, prosinec 1994.
- „From Concept to Action“ (Od návrhu k realizaci), čtvrtá konference ministrů odpovědných za územní rozvoj států kolem Baltského moře, Stockholm, říjen 1996.
- (11) „Deuxième Esquisse de Structure du Benelux“ (Druhý náčrt struktury Beneluxu); Brusel 1998.
- (12) „Strategies for integrated Spatial Development of the Central European, Adriatic and Danubian Area“ (Strategie pro integrovaný územní rozvoj ve střední, jaderské a podunajské Evropě) přijatá na čtvrtém semináři Project Panel, Vídeň, leden 2000.
- (13) „Convention on the conservation of European wildlife and natural habitats“ (Konvence o ochraně volně žijících evropských zvířat a jejich přirozených útočišť), Bernská konvence, 1979.
- (14) „The Pan-European Biological and Landscape Diversity Strategy“ (Panevropská strategie biologické a krajinné diversity) přijatá na konferenci ministrů „Environment for Europe“ (Životní prostředí pro Evropu), Sofie, říjen 1995.
- (15) Implementace rezoluce č.2 jedenáctého zasedání CEMAT, Kypr, 1997.
- (16) Směrnice „Flora, fauna, habitats“ (Flora, fauna, přirozená útočistiště a lokality). Směrnice rady 92/43/EEC z 21.5.1992 o ochraně přirozených výskytů, lokalit a volných druhů zvířat. O.B. L206/7 z 22.7.1992.
- (17) Konvence o evropské krajině, CM (2000) 98, 2. revize, přijatá na výboru zástupců ministrů na jejich 718 zasedání 19.7.2000.
- (18) Rozhodnutí o dalším postupu ve vztahu k doporučení 1296 (1996) Parlamentního shromáždění o „European Charter for Rural Areas“ (Evropská charta pro venkovské oblasti) bude přijato po dvanáctém zasedání CEMAT 7. – 8.9.2000, v souladu s rozhodnutím výboru zástupců ministrů, konaného 1. – 2.7.1999.
- (19) Viz doporučení 14 (1995) a 75 (2000) Kongresu místních a regionálních orgánů Evropy a doporučení 1274 (1995) Parlamentního shromáždění. Rozhodnutí o dalších akcích ve vztahu k těmto doporučením bude provedeno v souladu s rozhodnutím výboru zástupců ministrů, konaného 1. – 2.7.1999, po dvanáctém zasedání CEMAT (7. – 8.9.2000).
- (20) Sdělení komise členským státům ze dne 28.4.2000, které pokládá základy pro iniciativu společenství v oblasti transevropské spolupráce zaměřené na posílení harmonického a vyváženého rozvoje na území Evropy INTERREG III (OFFICIAL JOURNAL OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, 2000/C 143/08 ze dne 23.5.2000, str. 6 – 29).

Přílohy

Tabulka 1
Evropa ve srovnání s jinými regiony světa

	Počet obyvatel v tisících 1995	Podíl na počtu obyvatel světa 1995	Hrubý domácí produkt v tržních cenách 1995 v 1000 mld. dolarů v běžných cenách	Podíl na světové produkci 1995	Hrubý domácí produkt v tržních cenách na hlavu 1995 v dolarech v běžných cenách	Přímé zahraniční investice 1994 – 1996 (v milionech amer. dolarů)	Podíl na celkovém investovaném objemu na hlavu	Přímé zahraniční investice 1994 – 1996 v amer. dolarech
Evropa	807.246	14,2	9.852,4	35,2	12.205	340.994	39,7	422,4
z toho: přistoupivší země do Rady Evropy před rokem 1990	445.711	7,9	9.052,7	32,3	20.311	306.249	35,6	687,1
země, přistoupivší do Rady Evropy po roce 1990	325.532	5,7	756,5	2,7	2.324	33.754	3,9	103,7
čekatelské země	36.00,	0,6	43,2	0,2	1,199	991	0,1	27,5
Japonsko a Korejská republika	169.434	3,0	5.590,7	20,0	32.996	6.061	0,7	35,8
z toho: Japonsko	124.439	2,2	5.134,3	18,3	41.260	1.151	0,1	9,2
ASEAN	470.686	8,3	749,6	2,7	1.593	67.854	7,9	144,2
MERCOSUR	202.002	3,6	995,6	3,6	4.929	30.419	3,5	150,6
NAFTA	384.111	6,8	7.875,9	28,1	20.504	243.975	28,4	635,2
z toho: Kanada a Mexiko	121.221	2,1	846,3	3,0	6.982	53.815	6,3	443,9
Spojené státy	262.890	4,6	7.029,6	25,1	26.740	190.160	22,1	723,3
Svět	5.674.432	100,0	28.012,3	100,0	4.937	859.912		

pramen: Světová banka: Ukazatele světového rozvoje 1998; OSN: Statistická ročenka, 42.vydání, 1995

Tabulka 2
Reálný hrubý domácí produkt na hlavu podle parity kupní síly (v amerických dolarech 1997)

	Reálný hrubý domácí produkt na hlavu (podle parity kupní síly v amerických dolarech) 1997		Reálný hrubý domácí produkt na hlavu (podle parity kupní síly v amerických dolarech) 1997
Albánie	2 120	Moldávie	1 500
Belgie	22 750	Nizozemí	21 110
Bulharsko	4 010	Norsko	24 450
Dánsko	23 690	Rakousko	22 070
Německo	21 260	Polsko	6 520
Estonsko	5 240	Portugalsko	14 270
Finsko	20 150	Rumunsko	4 310
Francie	22 030	Ruská federace	4 370
Gruzie	1 960	Švédsko	19 790
Řecko	12 769	Švýcarsko	25 240
Irsko	20 710	Slovenská republika	7 910
Island	22 497	Slovinsko	11 800
Itálie	20 290	Španělsko	15 930
Chorvatsko	4 895	Česká republika	10 510
Lotyšsko	3 940	Turecko	6 350
Litva	4 220	Ukrajina	2 190
Lucembursko	30 863	Maďarsko	7 200
Malta	13 180	Spojené království	20 730
„bývalá jugoslávská republika Makedonie“	3 210	Kypr	14 201

Pro Andoru, Monaco a San Marino nejsou dostupná data.
Pramen: Rozvojový program OSN – rozvojová zpráva 1999

Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce alpských regionů

- EU regiony
 - Zóny vně EU
 - Členské státy EU
- (všechny zóny jsou pouze indikativní)

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce Archimed

- EU regiony
- Země MEDA
- Členské státy EU

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

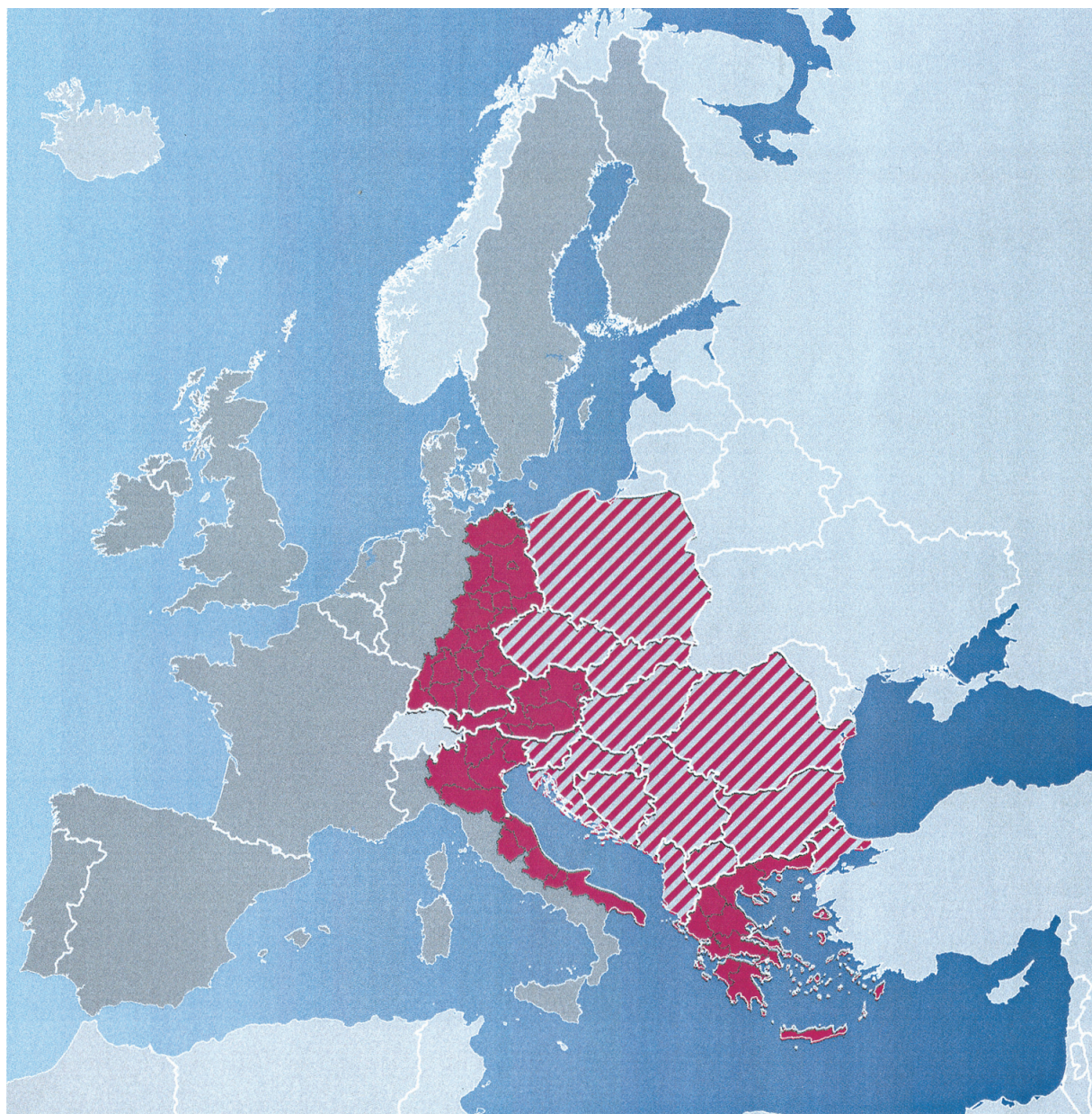
Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce atlantických regionů

- EU regiony
 - Zóny vně EU
 - Členské státy EU
- (všechny zóny jsou pouze indikativní)

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

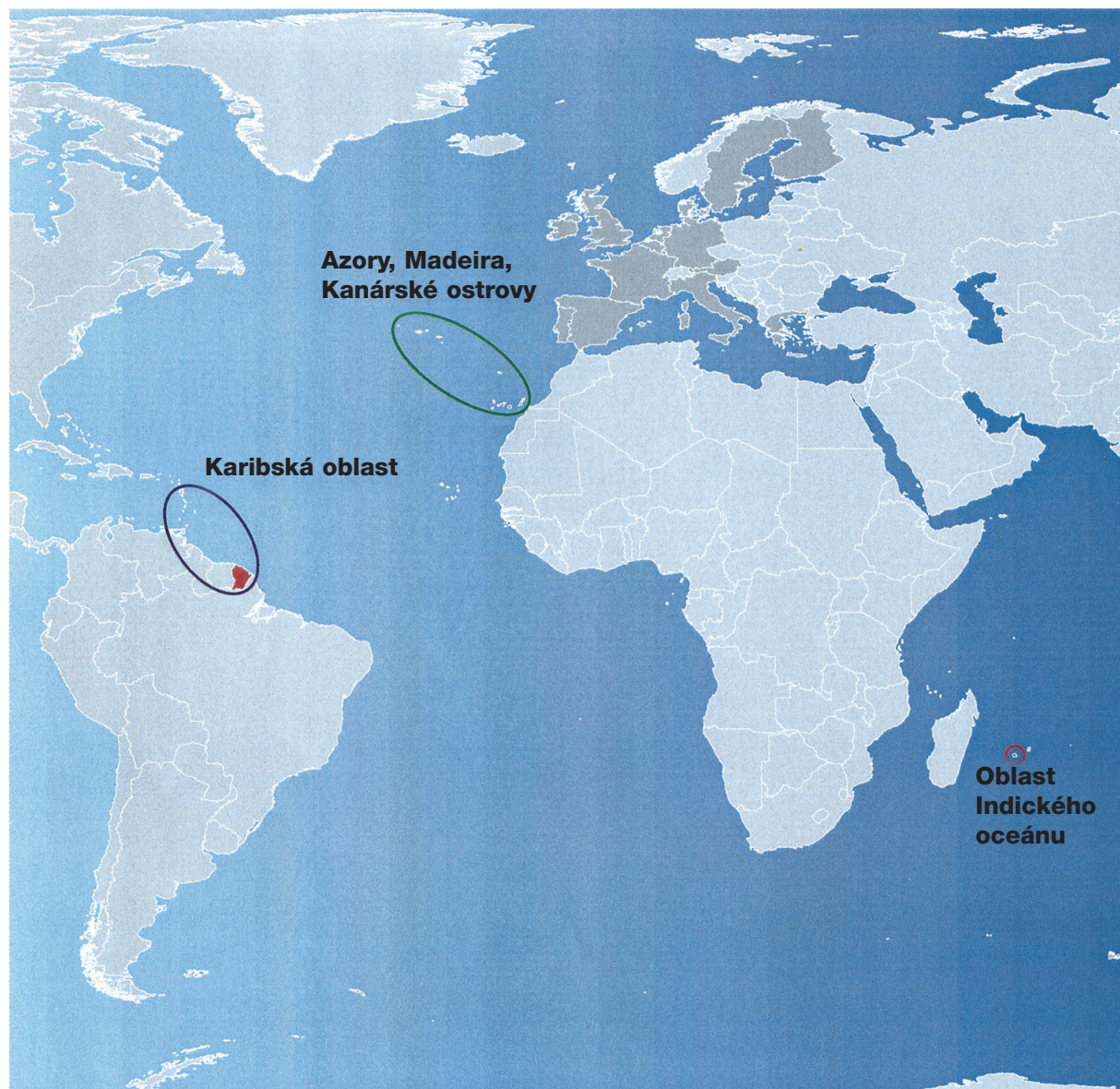
Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce CADSES

- EU regiony
 - Zóny vně EU
 - Členské státy EU
- (všechny zóny jsou pouze indikativní)

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
 (http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce mimo-kontinentální a zámořská

- EU regiony
- Členské státy EU
- Nečlenské státy EU

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce na severním okraji

- EU regiony
- Zóny vně EU
- Členské státy EU

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce v Severním moři

- EU regiony
 - Zóny vně EU
 - Členské státy EU
- (všechny zóny jsou pouze indikativní)

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

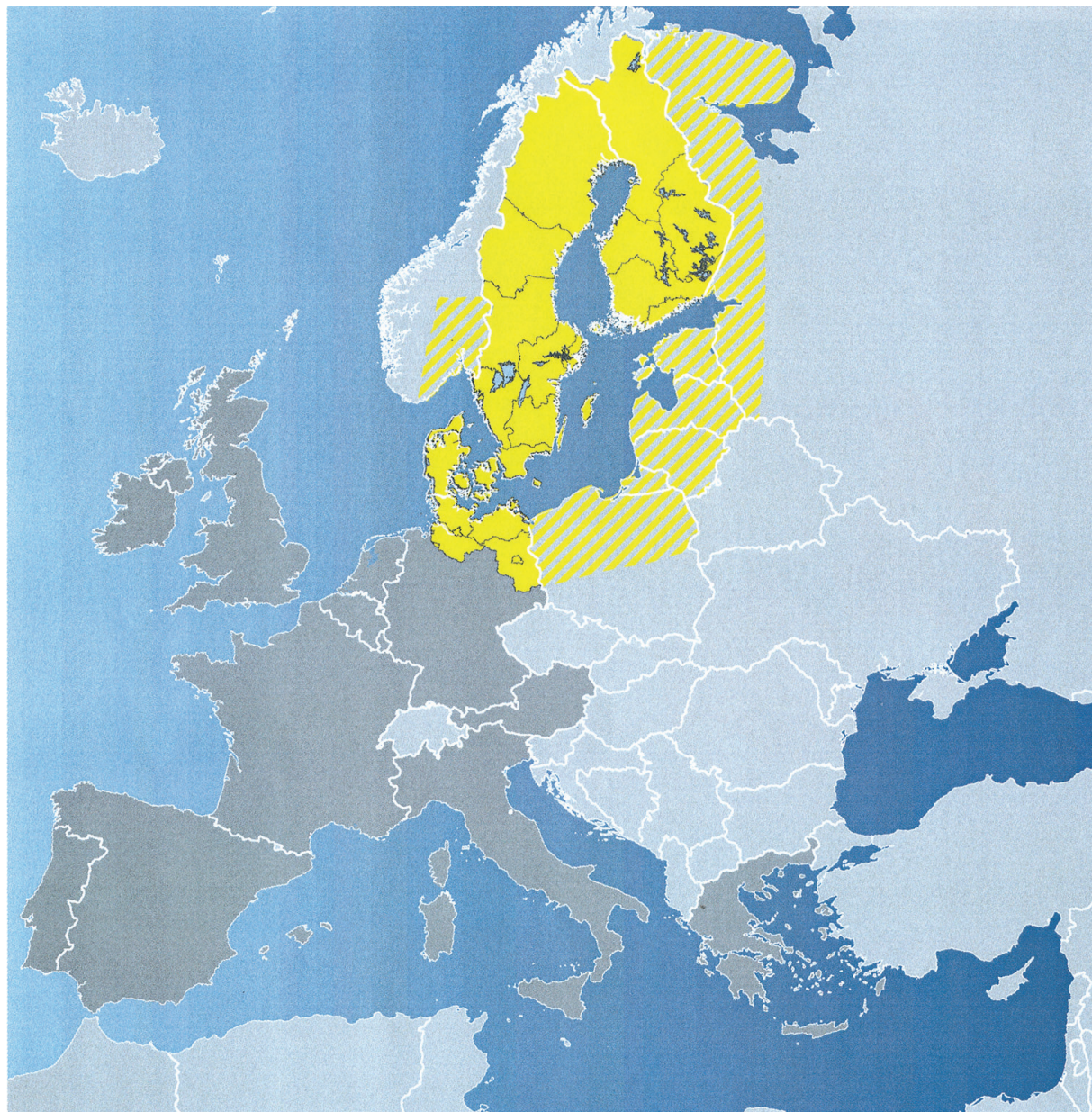
Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce v severozápadní Evropě

- EU regiony
- Zóny vně EU
- Členské státy EU

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

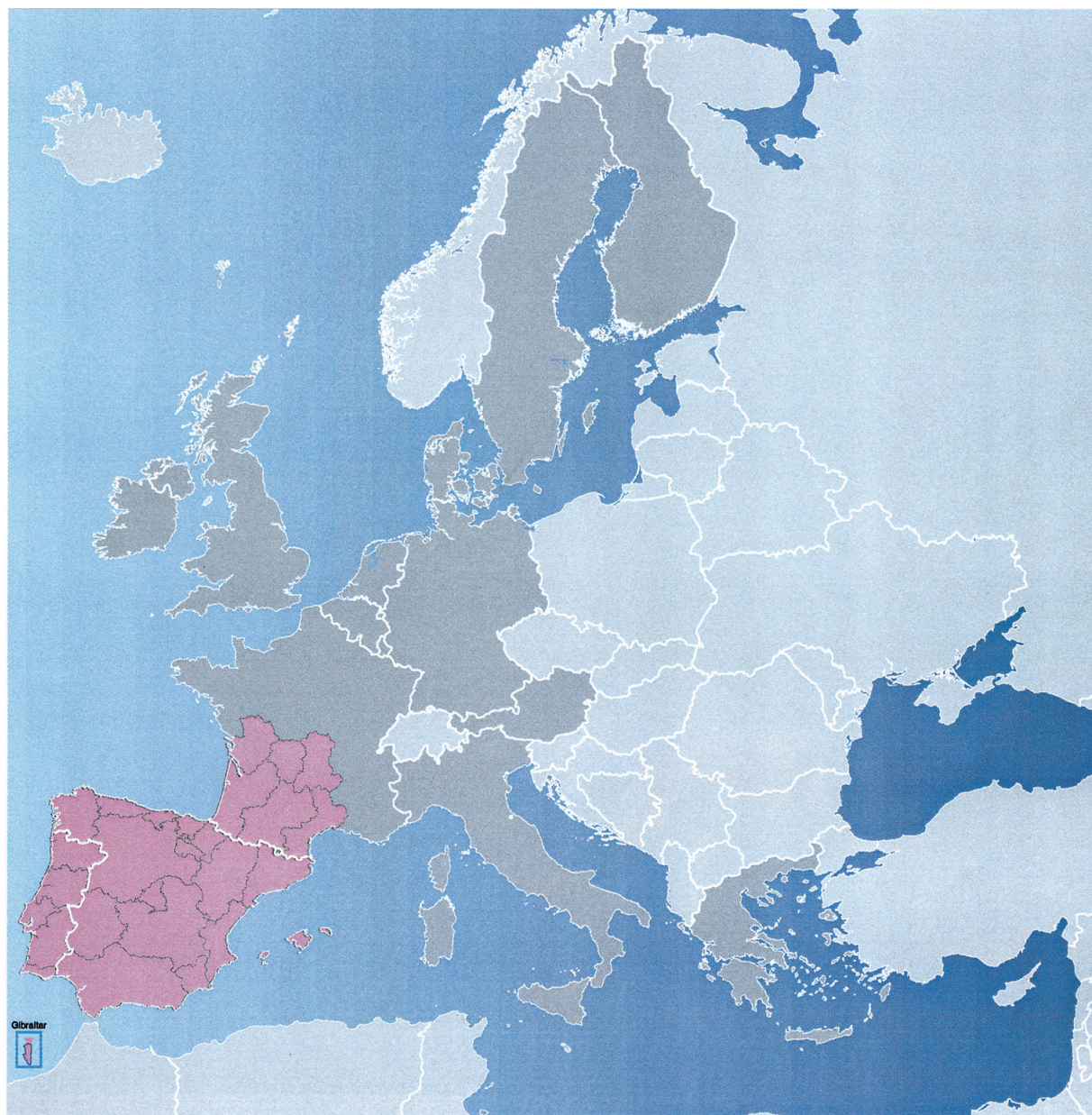
Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce v Baltském moři

- EU regiony
 - Zóny vně EU
 - Členské státy EU
- (všechny zóny jsou pouze indikativní)

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce v jihozápadní Evropě

- EU regiony
 - Zóny vně EU
 - Členské státy EU
- (všechny zóny jsou pouze indikativní)

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
 (http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

Iniciativa společenství EU Interreg III B: Oblast spolupráce v západní zóně okolo Středozemního moře

- EU regiony (všechny zóny jsou pouze indikativní)
- Zóny vně EU
- Členské státy EU

Pramen: Evropská komise / Generální ředitelství pro regionální politiku
(http://www.inforegio.cec.eu.int/wbdoc/docoffic/official/interreg3/maps_en.htm), 28.4.2000

RADA EVROPY

Kdo jsme?

Rada Evropy, která má své sídlo ve francouzském Strasbourgu, v dnešní době zahrnuje 41 členských států.

Stala se fórem pro sdělování starostí, nadějí i přání pro téměř 800 milionů lidí žijících v oblasti od Atlantického oceánu po daleký východ Ruska.

Od roku 1949 byla hlavním cílem Rady propagace jednoty kontinentu a záruka důstojnosti občanů Evropy prostřednictvím zajištění respektování našich základních hodnot: demokracie, lidských práv a zákonnosti.

Při příležitosti 50. výročí činnosti organizace, 5. května 1999, se stalo poprvé v historii, že téměř celá Evropa byla svobodně sjednocena pod jednou střechou. Střechou, kterou představuje Rada Evropy.

Rada reagovala na rostoucí starosti evropských občanů, které se týkají práv dětí, zneužívání drog, rasismu a intolerance, ochrany menšin, bioetiky a vzrůstajících příležitostí vzdělávání mladých lidí.

Věříme, že tyto hodnoty a směry by měly být základem tolerantní a civilizované společnosti. Věříme, že jsou nepostradatelné pro stabilitu v Evropě, ekonomický růst a sociální blahobyt.

Rada je, stručně řečeno, demokratickým svědomím Evropy.

Co děláme?

Široké spektrum iniciativ Rady Evropy má často formu úmluv, které jsou navrženy tak, aby sjednocovaly národní právní praktiky se standardy Rady Evropy a mezi sebou navzájem. Tyto dohody jsou doplňovány mnoha usneseními a doporučeními, které Výbor ministrů adresuje jednotlivým členským státům a které hrají rozhodující úlohu při hledání řešení společných problémů.

Zde je uvedeno několik příkladů našich hlavních úspěchů:

Evropská úmluva o lidských právech ustanovuje systém, který chrání práva a svobody 800 milionů obyvatel Evropy. Prostřednictvím Evropského soudu pro lidská práva ve Strasbourgu může kdokoli, kdo věří, že jeho či její práva byla podle této konvence porušena, podat stížnost za předpokladu, že již na úrovni národních soudů nejsou k dispozici žádné další právní prostředky.

Evropská úmluva o zabránění mučení poskytuje dodatečnou ochranu osobám zbaveným svobody.

Evropská sociální charta, protějšek Evropské úmluvy o lidských právech, chrání základní sociální a ekonomická práva.

Evropská charta místní samosprávy vytyčuje zásady, které musí být jakýmkoliv demokratickým systémem místní vlády respektovány.

Rámcová úmluva o ochraně práv národnostních menšin obsahuje cíle a zásady ochrany práv národnostních menšin.

Evropská úmluva o ochraně lidských práv a biomedicíně zakazuje klonování lidských bytostí a definuje práva jednotlivce týkající se lékařské péče.

Úmluva o ochraně dat definuje souhrn zásad pro čestné a zákonné shromažďování a užívání osobních údajů.

Evropská úmluva o přeshraničním televizním vysílání zaručuje svobodu příjmu a vysílání televizních programů za hranicemi a přes hranice států.

Bernská úmluva ochraňuje ohrožené druhy rostlin a živočichů a jejich přirozená prostředí.

Evropská kulturní úmluva poskytuje základ pro mezivládní spolupráci ve sféře vzdělávání, kultury, památek a kulturního dědictví, sportu a mládeže.

Fond sociálního rozvoje poskytl půjčky ve výši přesahující 11 miliard EUR na pomoc financování sociálních projektů a řešení akutních nebezpečí v jeho členských státech.

Evropský lékopis hraje klíčovou úlohu při standardizaci kvality léčiv.

Skupina Pompidou koordinuje politiky členských států při potírání zneužívání drog a obchodování s nimi při léčení a rehabilitaci drogově závislých.

Evropská charta sport pro všechny pomohla popularizovat sport ve všech jeho formách a zpřístupnit jej i dříve znevýhodněným skupinám.

Eurimages je podpůrný fond pro koprodukcí a distribuci evropských celovečerních a dokumentárních filmů.

Výbor pro výstavy evropského umění se zaměřuje na důležitá evropská kulturní témata.

Evropská nadace pro kulturní dědictví a řemesla (FEMP) pečuje o pokrok v oblasti restaurátorských řemesel a výměny zkušeností v tomto oboru na evropské úrovni.

Dny evropského dědictví pomáhají zvyšovat vědomí našeho společného kulturního dědictví zpřístupňováním míst, která jsou většinou mimo dosah veřejnosti.

Evropská centra mládeže ve Strasbourgu a Budapešti poskytují prostor pro školení a setkávání organizací mladých lidí. Projektů financovaných Evropskou nadací mládeže se již zúčastnilo asi 200.000 mladých lidí z celé Evropy.

Evropské centrum moderních jazyků se sídlem v Grazu (Rakousko) působí jako platforma a místo setkávání zástupců z oboru vzdělávání.

Koncepce **karet mladých** byla vytvořena na podporu mobility mladých lidí v Evropě a nabízí přístup k cestování, ke kultuře a sportu za speciální ceny.

Evropské centrum pro globální vzájemnou závislost a solidaritu (Středisko sever-jih v Lisabonu) pracuje na podpoře spolupráce mezi Evropou a jihem.

Speciální programy pomoci a spolupráce poskytují novým členským a čekatelským zemím know-how ke konsolidaci, posílení a urychlení demokratických a právních reforem.

Asi 400 mezinárodních **nevládních organizací** těží z poradního vztahu k Radě Evropy, což umožňuje rozvoj skutečných a prakticky orientovaných partnerství.

Kdy to začalo?

Jiskra, která pomohla zapálit pochoděň jednotné Evropy, byla vykřesána Winstonem Churchillem v jeho projevu v roce 1946 v Zurichu. To on se chopil poválečné veřejné nálady a začal mluvit o „Spojených státech evropských“ a navrhl, že by se prvním praktickým krokem tímto směrem mohla stát „Rada Evropy“.

A přesně po třech letech, 5. května 1949, podepsaly Belgie, Dánsko, Francie, Irsko, Itálie, Lucembursko, Nizozemí, Norsko, Švédsko a Spojené království dohodu, zakládající Radu Evropy se sídlem ve Strasbourgu.

O tři měsíce později Robert Schuman, zastupující Francii jako hostitelskou zemi, zahájil první zasedání Výboru ministrů.

Jaké jsou naše cíle?

Bránit a posilovat zásady demokracie, lidských práv a zákonnosti.

Nalézat řešení na hlavní problémy, kterým čelí evropská společnost: rasismus, intolerance, diskriminace menšin, drogová závislost, bioetika, sociální odštěpení, ochrana životního prostředí, korupce a organizovaný zločin.

Podporovat vědomí evropské identity a rozvíjet vzájemné porozumění mezi lidmi z různých kultur.

Jak pracujeme?

Výbor ministrů je hlavním rozhodujícím orgánem. Každá z členských zemí je reprezentována v tomto výboru svým ministrem zahraničních věcí nebo stálým zástupcem své vlády (ministerský zástupce). Rozhoduje o rozpočtu, přijímání nových členů a o hlavních směrech politiky a činnosti organizace. Jeho rozhodnutí mohou mít formu doporučení adresovaných členským státům nebo formu konvencí či dohod, které zavazují ty členy, jenž je ratifikovali.

Parlamentní shromáždění je řídicí silou Rady Evropy, fórem, kde delegace (600 členů), které zastupují hlavní politické proudy jednotlivých národních parlamentů, diskutují o klíčových tématech veřejného zájmu a o jiných otázkách mezinárodní politiky. Parlament zasedá na svých plenárních zasedáních čtyřikrát do roka ve Strasbourgu; jeho práce je připravována výbory expertů. Mnoho úspěchů Rady Evropy se zrodilo právě tady ve formě doporučení směřovaných na Výbor ministrů. Bez souhlasu parlamentu není možné přijmout žádné nové členy.

Kongres místních a regionálních orgánů Evropy (CLRAE) se skládá ze zástupců všech členských států a je rozdělen do dvou komor, z nichž jedna zastupuje místní orgány, druhá regiony. Setkává se na ročních plenárních zasedáních ve Strasbourgu. Jeho cílem je posilování demokratických struktur na nejnižších úrovních, přímo u kořenů, především pak v nových demokraciích.

Sekretariát, čítající celkem asi 1300 evropských úředníků, obsluhuje výše uvedené orgány. Pracuje ve dvou oficiálních jazycích, angličtině a francouzštině, a jeho rozpočet činí přibližně 157 milionů liber (tj. cca 222.300.000 EUR) (1999).

Evropské symboly

Evropská zástava byla zvolena Radou Evropy v roce 1955. Zobrazuje kruh dvanácti zlatých hvězd na modrém poli. Počet hvězd je neměnný a symbolizuje číselné vyjádření dokonalosti. Stejnou zástavu přijalo v roce 1986 Evropské společenství (nyní Evropská unie).

Evropská hymna, přijatá Radou Evropy v roce 1972, je Karajanovou hudební úpravou Ódy na radost - části Beethovenovy 9. symfonie

I když tyto dva symboly sdílí Rada Evropy a Evropská unie, zůstávají stále dvěma zcela oddělenými institucemi.

Členské státy

Albánie, Andorra, Rakousko, Belgie, Bulharsko, Chorvatsko, Kypr, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Německo, Gruzie, Řecko, Maďarsko, Island, Irsko, Itálie, Lotyšsko, Lichtenštejnsko, Litva, Lucembursko, Malta, Moldavsko, Nizozemí, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Ruská federace, San Marino, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, "bývala jugoslávská republika Makedonie", Turecko, Ukrajina, Spojené království.

Pozorovatelé:

Kanada, Svatá stolice, Japonsko a Spojené státy americké.

Kandidátské země:

V současné době prověřuje Parlamentní shromáždění přihlášky Arménie, Ázerbajdžánu, Bosny a Hercegoviny a Monaka.

Případné detailní dotazy uvítáme.

Kontaktní adresa:

Point 1
Council of Europe
F-67075 Strasbourg Cedex
Tel.: +33 (0)3 88 41 20 33
Fax: +33 (0)3 88 41 27 45
e-mail: point_i@coe.fr
www: <http://www.coe.fr>

Řídící principy trvale udržitelného územního rozvoje evropského kontinentu

Z anglického originálu

„Guiding Principles for Sustainable Spatial Development of the European Continent“

přeložil Jan Bína

Redakce: Josef Markvart a Lubor Fridrich

Vydal: Odbor územního plánování a Odbor regionálních pracovišť

Ministerstva pro místní rozvoj ve spolupráci s Ústavem územního rozvoje Brno,
září 2000

Grafické zpracování a tisk: Grafex, spol. s r. o.